

Udskriftsdato: 15. december 2025

2016/1 LSF 206 (Gældende)

Forslag til Lov om ændring af lov om social service og lov om retssikkerhed og administration på det sociale område (Udvidelse af reglerne om optagelse i et bestemt botilbud uden samtykke m.v.)

Ministerium: Børne- og Socialministeriet

Journalnummer: Børne- og socialmin., j.nr. 2016-8170

Forslag

til

Lov om ændring af lov om social service og lov om retssikkerhed og administration på det sociale område

(Udvidelse af reglerne om optagelse i et bestemt botilbud uden samtykke m.v.)

§ 1

I lov om social service, jf. lovbekendtgørelse nr. 369 af 18. april 2017, som ændret ved lov nr. 237 af 15. marts 2017, foretages følgende ændringer:

1. I § 108 indsættes efter stk. 3 som nyt stykke:

»Stk. 4. Har en borger ophold i et tilbud efter stk. 1, kan kommunalbestyrelsen gøre en afgørelse om visitation til en særlig plads på psykiatrisk afdeling, jf. § 42 b, stk. 1, i lov om anvendelse af tvang i psykiatrien, betinget af, at borgeren samtykker til opsigelse af borgerens bolig i tilbuddet efter stk. 1.«

Stk. 4-6 bliver herefter stk. 5-7.

2. I § 108, stk. 4, der bliver stk. 5, indsættes efter »stk. 2«:», og i hvilket omfang bestemmelsen i stk. 2 skal finde anvendelse for personer, der optages i et bestemt botilbud uden samtykke efter § 129 a.«

3. I § 124 a, 1. pkt., ændres »§§ 125-129« til: »§§ 125-129 a«.

4. Efter § 129 indsættes før overskriften før § 130:

»Optagelse i et bestemt botilbud uden samtykke ved væsentlig fare for andre eller særligt truende eller særligt chikanerende adfærd

§ 129 a. Kommunalbestyrelsen kan indstille til statsforvaltningen at træffe afgørelse om, at en person med en betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne som følge af en sindslidelse, der modsætter sig flytning, eller som mangler evnen til at give informeret samtykke hertil, i særlige tilfælde skal optages i et bestemt botilbud efter denne lovs § 108, når

- 1) den pågældende er til væsentlig fare for eller udviser en særligt truende eller en særligt chikanerende adfærd over for øvrige beboere eller personale,
- 2) det er uforsvarligt for øvrige beboere eller personalets sikkerhed ikke at sørge for flytning,
- 3) forholdene i det enkelte tilfælde gør det absolut påkrævet, og
- 4) det kan godtgøres, at det nye botilbud er bedre egnet til at imødekomme den pågældendes støttebehov.«

5. Efter § 131 indsættes før overskriften før § 132:

»§ 131 a. Statsforvaltningen træffer efter indstilling fra kommunalbestyrelsen afgørelse om optagelse i et bestemt botilbud efter § 129 a. Statsforvaltningen skal træffe afgørelse senest 2 uger efter modtagelse af kommunalbestyrelsens indstilling.

Stk. 2. Indstillingen skal indeholde en redegørelse for

- 1) grundlaget for, at betingelserne i § 129 a anses for opfyldt,
- 2) den nødvendige faglige dokumentation for sindslidelsen og den deraf følgende betydelige og varigt nedsatte psykiske funktionsevne,

- 3) den nødvendige dokumentation for, at den pågældende er til væsentlig fare for eller udviser en særligt truende eller en særligt chikanerende adfærd samt denne adfærds indvirkning på øvrige beboere eller personale,
- 4) den hjælp, socialpædagogiske bistand og øvrige indsatser efter lovens afsnit V, der har været iværksat eller tilbudt den pågældende for at forebygge personens farlige, truende eller chikanerende adfærd, før indstilling om optagelse i et bestemt botilbud blev besluttet,
- 5) indretningen af den nye bolig og personlige hjælp, pleje og støtte m.v., som herefter vil kunne stilles til rådighed, og
- 6) personens egne samt de pårørendes og den eventuelle værges bemærkninger til flytningen, herunder hvorvidt de klageberettigede efter § 134, stk. 3, kan tiltræde kommunalbestyrelsens indstilling.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen skal i forbindelse med indstillingen vurdere, om der er behov for at anmode statsforvaltningen om at beskikke en værge efter værgemålsloven.

Stk. 4. Kommunalbestyrelsen kan om fornødent anmode om bistand af politiet til at gennemføre en afgørelse om flytning.«

6. I § 132, stk. 1, nr. 2, ændres »§ 129, stk. 1« til: »§ 129, stk. 1, og § 129 a«.

7. I § 134, stk. 1, § 135, nr. 2, og § 136, stk. 1, 1. pkt., ændres »§ 129« til: »§§ 129 og 129 a«.

8. I § 137, stk. 2, ændres »§§ 127 og 129« til: »§§ 127, 129 og 129 a«.

§ 2

I lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, jf. lovbekendtgørelse nr. 1345 af 23. november 2016, som ændret ved § 2 i lov nr. 1543 af 13. december 2016, foretages følgende ændringer:

1. I § 11 c, stk. 1, nr. 4, udgår »og«.

2. I § 11 c, stk. 1, indsættes efter nr. 4 som nyt nummer:

»5) indstilling til statsforvaltningen om at træffe afgørelse om optagelse i et bestemt botilbud uden samtykke efter § 129 a og«.

Nr. 5 bliver herefter nr. 6.

3. I § 55, stk. 2, nr. 4, § 72, stk. 5, 1. pkt., og § 73, stk. 1, nr. 2, ændres »§ 129« til: »§§ 129 og 129 a«.

§ 3

Loven træder i kraft den 15. juli 2017.

§ 4

Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Indholdsfortegnelse

1. Indledning

2. Baggrund

3. Lovforslagets indhold

3.1 Visitation til særlige pladser på psykiatriske afdelinger for personer med bolig i et botilbud

efter § 108 i serviceloven

3.1.1 Gældende ret

.

3.1.2 Børne- og Socialministeriets overvejelser

.

3.1.3 Den foreslåede ordning

.

3.2 Optagelse i et bestemt botilbud uden samtykke

.

3.2.1 Gældende ret

.

3.2.2 Børne- og Socialministeriets overvejelser

.

3.2.3 Den foreslåede ordning

.

3.3 Indhentelse af personoplysninger

.

3.3.1 Gældende ret

.

3.3.2 Børne- og Socialministeriets overvejelser

.

3.3.3 Den foreslåede ordning

.

4. Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige
5. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.
6. Administrative konsekvenser for borgerne
7. Miljømæssige konsekvenser
8. Forholdet til EU-retten
9. Hørte myndigheder og organisationer m.v.
10. Sammenfattende skema

1. Indledning

Med lovforslaget skabes mulighed for, at kommunalbestyrelsen i særlige tilfælde kan indstille til statsforvaltningen at træffe afgørelse om, at en beboer skal flyttes til et bestemt botilbud, hvis vedkommende er til væsentligt fare for eller udviser en særligt truende eller en særligt chikanerende adfærd over for øvrige beboere eller personale.

Formålet med lovforslaget er først og fremmest at forebygge vold og trusler og højne sikkerheden for beboere og medarbejdere på botilbud med henblik på at sikre gode rammer for, at der kan ydes hjælp og støtte efter bestemmelser og formål i lov om social service (herefter serviceloven).

Forslaget omhandler udelukkende beboere med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne som følge af en sindslidelse, der modtager hjælp og støtte efter serviceloven, som har en adfærd, hvor vedkommende er til fare for eller er særligt truende eller særligt chikanerende overfor øvrige beboere eller personale, og som modsætter sig eller mangler evnen til at give informeret samtykke til en flytning. Den udvidede bestemmelse gælder således ikke beboere, der udelukkende har en fysisk eller kognitiv funktionsnedsættelse, eller beboere, hvor den psykiske funktionsnedsættelse er en konsekvens af en erhvervet mental svækkelse, som er fremadskridende, eksempelvis demens.

Bestemmelsen finder ikke anvendelse, hvis beboeren ved en tilkendegivelse i ord eller handling klart viser, at vedkommende har forståelse for, at flytningen iværksættes, og vedkommende medvirker her til. Der må således ikke være tvivl om hensigten bag beboerens tilkendegivelse. I forlængelse heraf er det hensigten med de udvidede flytteregler, at de alene skal anvendes i særlige situationer, hvor det ikke har været muligt at motivere beboeren til at samtykke til flytningen.

Det skal ligeledes være forsøgt at forebygge beboerens farlige, truende eller chikanerende adfærd med socialpædagogiske metoder og øvrige indsatser på anden og mindre indgribende vis forud for indstillingen om flytning uden samtykke.

For at sikre beboerens retssikkerhed etableres en sagsbehandlingsprocedure, klageadgang og adgang til domstolsprøvelse, der svarer til de gældende regler for optagelse i et bestemt botilbud uden samtykke (servicelovens § 129).

Med lovforslaget skabes der desuden mulighed for, at kommunalbestyrelsen, der træffer afgørelse om visitation til en særlig plads på psykiatrisk afdeling, jf. den foreslåede § 42 b, stk. 1, i lov om anvendelse af tvang i psykiatrien, kan gøre afgørelsen betinget af, at borgeren samtykker til opsigelse af borgerens eksisterende bolig i botilbud efter § 108, stk. 1, i serviceloven.

Formålet hermed er at sikre, at borgeren ikke unødigt opretholder bolig i et botilbud, da det ikke er givet, at borgerens behov efter opholdet på den særlige plads på psykiatrisk afdeling bedst tilgodeses på den pågældendes hidtidige botilbud.

2. Baggrund

Den daværende regering (Venstre), Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance, Alternativet, Radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti og Det Konservative Folkeparti har den 14. oktober 2016 indgået en aftale om en handlingsplan til forebyggelse af vold på botilbud. Parterne er på baggrund af en række tragiske sager med drab, overgreb og vold på botilbud enige om behovet for en styrket voldsforebyggende indsats. Aftalen er en delaftale under satspuljeaftalen for 2017-2020.

I den vedtagne handlingsplan indgår et initiativ om justering af reglerne for flytning af beboere med psykiske lidelser uden samtykke. Med initiativet er det aftalt, at reglerne skal ændres, således at det fremover bliver muligt at flytte en beboer med en psykisk lidelse uden samtykke til et andet bestemt botilbud, hvis vedkommende er til fare for eller udviser en særligt truende eller en særligt chikanerende adfærd over for øvrige beboere eller personale.

I dette lovforslag betegnes målgruppen i overensstemmelse med servicelovens begreber som borgere med en betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne som følge af en sindslidelse, der er til væsentlig fare for eller udviser en særligt truende eller en særligt chikanerende adfærd med indvirkning på øvrige beboere eller personale.

Baggrunden for den politiske aftale er en afrapportering fra en arbejdsgruppe bestående af KL, Danske Regioner, Social- og Indenrigsministeriet (nu Børne- og Socialministeriet), Sundheds- og Ældreministeriet, Beskæftigelsesministeriet, Justitsministeriet og Finansministeriet. Arbejdsgruppen kommer i sin afrapportering af 1. september 2016 med en række anbefalinger til initiativer til forebyggelse af vold på botilbud, heriblandt et initiativ om at justere reglerne for kommunernes mulighed for at flytte beboere med en psykisk lidelse, der har en udadreagerende og uforudsigelig adfærd, uden samtykke af hensyn til såvel beboerens egen som øvrige beboeres sikkerhed. Arbejdsgruppen fremhæver i den forbindelse, at en ændring af reglerne vil skulle afvejes i forhold til hensynet til borgerens retssikkerhed.

Anbefalingen om at ændre flyttereglerne er blandt andet affødt af flere sager, hvor beboere med sindslidelse har begået vold, overgreb samt ytret trusler over for øvrige beboere eller medarbejdere. Dette har i nogle konkrete tilfælde medvirket til en forræelse af rehabiliterings- og bomiljøet samt skabt utryghed blandt øvrige beboere og personalet på vedkommendes aktuelle bopæl. Der er endvidere eksempler på, at beboere, der gentagne gange er blevet udsat for overgreb eller lignende fra en anden beboer, fortsat skal bo dør om dør med vedkommende med risiko for fortsat chikane. I de særlige tilfælde, hvor socialpædagogisk bistand og øvrige indsatser ikke har været tilstrækkelige til at forebygge den farlige, særligt truende eller særligt chikanerende adfærd, og hvor det ikke har været muligt at motivere den pågældende til frivilligt at flytte, vil det være hensigtsmæssigt, at der skabes mulighed for at flytte en beboer uden samtykke.

§ 129 om optagelse i et bestemt botilbud uden samtykke i serviceloven indeholder i dag ikke hjemmel til flytning uden samtykke på baggrund af, at en beboer er til fare for eller udviser en særligt truende eller en særligt chikanerende adfærd over for andre. Såfremt beboeren modsætter sig flytning til et andet botilbud,

har kommunalbestyrelsen i dag ikke mulighed for at indstille til, at beboeren flyttes uden vedkommendes samtykke.

Som en del af handlingsplanen til forebyggelse af vold på botilbud er aftaleparterne endvidere enige om, at der er brug for en mere målrettet og specialiseret indsats for en mindre gruppe særligt udsatte personer med svære psykiske lidelser, udadreagerende og uforudsigelig adfærd, gentagne indlæggelser, afbrudte behandlingsforløb og ofte misbrug og/eller dom til behandling, der således lever relativt kaotiske liv med stor ustabilitet. Erfaringsmæssigt har de eksisterende botilbud og de psykiatriske afdelinger vanskeligt ved at håndtere behovene hos netop denne gruppe, og partierne er derfor enige om, at der skal oprettes 150 særlige pladser på psykiatriske afdelinger til målgruppen, som kommunalbestyrelsen skal kunne visitere borgere til.

3. Lovforslagets indhold

3.1. Visitation til særlige pladser på psykiatriske afdelinger for personer med bolig i et botilbud efter § 108 i serviceloven

3.1.1. Gældende ret

Boformer til længerevarende ophold efter servicelovens § 108 anvendes til borgere, som på grund af betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne har behov for omfattende hjælp til almindelige, daglige funktioner eller pleje, omsorg eller behandling, og som ikke kan få dækket disse behov på anden vis.

Serviceloven indeholder ikke særskilt regulering af, hvornår en kommunalbestyrelse kan træffe afgørelse om, at en beboer i et § 108-botilbud skal fraflytte på grund af forhold, der skyldes den enkelte borger, bortset fra situationer, der er omfattet af servicelovens § 129 (magtanvendelsesreglerne). Servicelovens § 129 finder alene anvendelse ved optagelse i et botilbud, herunder i et andet botilbud.

En kommune kan som udgangspunkt ikke træffe afgørelse om, at en borger skal fraflytte et § 108-botilbud uden informeret samtykke fra borgeren, medmindre borgeren ikke længere er omfattet af målgruppen for et § 108-botilbud, eller der er tale om en situation, der er omfattet af servicelovens § 129.

Hvis borgerens forhold er ændret siden indflytningen i forhold til, hvilke indsatser den pågældende har behov for efter servicelovens enkelte bestemmelser, men den pågældende stadig er i målgruppen for et § 108-botilbud, har kommunalbestyrelsen ansvaret for, at indsatsen i botilbuddet tilpasses borgerens behov.

3.1.2. Børne- og Socialministeriets overvejelser

Med det samtidigt fremsatte lovforslag om ændring af lov om anvendelse af tvang i psykiatrien oprettes 150 særlige pladser på psykiatrisk afdeling til patienter, hvis behov ikke kan imødekommes tilstrækkeligt på øvrige ambulante behandlingstilbud og sociale støttetilbud. Det har således ikke tidligere været muligt for kommunalbestyrelsen at visitere til sådanne særlige pladser på psykiatriske afdelinger.

Det er forventningen, at en del af de borgere, som vil blive visiteret af kommunen til de særlige psykiatriske pladser, allerede vil være visiteret af kommunen til et botilbud efter § 108 i serviceloven.

Ved afslutning af borgerens ophold på psykiatrisk afdeling, jf. den foreslåede § 42 b, stk. 1, i lov om anvendelse af tvang i psykiatrien, skal kommunen foretage en konkret vurdering af, hvordan vedkommendes aktuelle støttebehov tilgodeses bedst muligt, herunder om den pågældende har brug for et botilbud fremadrettet, og i så fald hvilket, eller om vedkommende kan flytte i egen bolig, jf. også den foreslåede § 42 f, stk. 1, i lov om anvendelse af tvang i psykiatrien. Det er således ikke givet, at borgerens behov efter den særlige plads på psykiatriske afdeling bedst tilgodeses på den pågældendes hidtidige botilbud.

For at imødegå, at kommunerne unødigt skal opretholde borgerens bolig i et eksisterende botilbud efter § 108 i serviceloven under borgerens ophold på psykiatrisk afdeling, er det Børne- og Socialministeriets vurdering, at der er behov for, at kommunerne kan gøre visitation til en særlig plads på psykiatrisk afdeling betinget af, at borgeren giver samtykke til at opsiges borgerens eksisterende bolig efter § 108 i serviceloven.

For så vidt angår midlertidige botilbud efter servicelovens § 107 gælder, at kommunerne allerede i dag kan træffe afgørelse om at opsiges en borger fra et § 107-tilbud, hvis formålet med opholdet er opfyldt, og den pågældende kan klare sig uden den støtte, som ydes i den midlertidige boform, og derfor skal tilbage til sin oprindelige bolig. Derudover kan kommunerne, hvis en borger har et varigt behov for en boform efter den sociale lovgivning, træffe afgørelse om revisitation, således at borgeren flyttes fra § 107-tilbuddet til et længerevarende botilbud, f.eks. et botilbud efter servicelovens § 108. Borgere i længerevarende botilbud efter servicelovens § 108 kan derimod kun flyttes efter reglerne i servicelovens § 129, medmindre borgeren ikke længere vurderes at være inden for målgruppen for et § 108-tilbud. Dette gælder også, selvom borgeren er visiteret til en særlig plads på en psykiatrisk afdeling. Med muligheden for at lade visitationen betinge af et samtykke fra borgeren hertil ses ovenstående udfordring således imødekommet.

3.1.3. Den foreslåede ordning

Med den foreslåede ordning skabes mulighed for, at kommunalbestyrelsen kan betinge borgerens visitation til en særlig plads på psykiatrisk afdeling af, at borgeren samtykker til opsigelse af borgerens bolig i et botilbud efter § 108 i serviceloven. Kommunen skal ved betingelse om samtykke til opsigelse af botilbuddet lægge vægt på sandsynligheden for, at botilbuddet fremadrettet kan opfylde borgerens støttebehov mv. samt borgerens tilknytning til det eksisterende botilbud, herunder tilknytningens varighed samt tilknytning til øvrige beboere eller personale.

3.2. Optagelse i et bestemt botilbud uden samtykke

3.2.1. Gældende ret

Servicelovens § 129 regulerer optagelse i et bestemt botilbud uden samtykke. Bestemmelsen er indeholdt i servicelovens kapitel 24 om magtanvendelse og omhandler en målgruppe af personer med betydeligt og varigt nedsat psykisk funktionsevne, der modtager hjælp og støtte efter serviceloven, og som modsætter sig eller mangler evnen til at give informeret samtykke til en specifik foranstaltning.

Efter § 129, stk. 1, kan kommunalbestyrelsen i særlige tilfælde indstille til statsforvaltningen at træffe afgørelse om, at en person, der modsætter sig flytning eller mangler evnen til at give informeret samtykke hertil, skal optages i et bestemt botilbud, når

1. det er absolut påkrævet for, at den pågældende kan få den nødvendige hjælp,
2. hjælpen ikke kan gennemføres i personens hidtidige bolig,
3. den pågældende ikke kan overskue konsekvenserne af sine handlinger,
4. den pågældende udsætter sig selv for at lide væsentlig personskade,
5. det er uforsvarligt ikke at sørge for flytning.

Ovenstående fem kriterier skal være opfyldt for, at en borger kan flyttes uden vedkommendes samtykke. Det følger bl.a. af bemærkningerne til den dagældende servicelovs § 109 e, jf. lovforslag nr. L 195 af 17. marts 1999 om ændring af lov om social service og lov om retssikkerhed og administration på det sociale område (Om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten m.v. og om øget fleksibilitet i sammensætningen af koordinationsudvalg) (Folketingstidende 1998-99, tillæg A, s. 4611), at flytningen skal være helt nødvendig for at sikre, at den pågældende ikke udsætter sig selv for alvorlig

skade, og at der ikke er andre og mindre indgribende måder at yde støtten på. Det kræves, at der er en høj grad af sandsynlighed for, at den pågældende inden for kortere tid – tilsigtet eller utilsigtet – vil udsætte sig selv for alvorlig skade på legeme eller helbred. En beslutning om flytning af en borger kan først træffes, når det er uforsvarligt at undlade flytningen.

I servicelovens § 129, stk. 2 og 3, fremgår undtagelser til ovenstående hovedregel. Undtagelsen i § 129, stk. 2, omhandler borgere, hvor den psykiske funktionsnedsættelse er en konsekvens af en erhvervet mental svækkelse, som er fremadskridende, og hvor borgeren ikke modsætter sig flytning, men mangler evnen til at give informeret samtykke hertil. Undtagelsen i § 129, stk. 3, omhandler tilfælde, hvor borgeren mangler evnen til at give informeret samtykke, og omsorgen kan varetages i et andet tilbud, hvis det skønnes at være i den pågældendes egen interesse, herunder af hensyn til mulighederne for, at den pågældende kan bevare tilknytning til sine pårørende. I sådanne tilfælde kan en borger optages i et bestemt botilbud under lempeligere vilkår end hovedreglen i § 129, stk. 1.

Servicelovens § 129 om optagelse i et bestemt botilbud uden samtykke indeholder således ikke bestemmelser, der giver mulighed for at flytte en beboer uden samtykke på baggrund af, at vedkommende er til fare for eller udviser en særligt truende eller en særligt chikanerende adfærd over for andre.

Det er efter gældende ret statsforvaltningen, jf. servicelovens § 131, stk. 1, der på baggrund af en indstilling fra kommunalbestyrelsen træffer afgørelse om optagelse i et bestemt botilbud uden samtykke efter § 129, stk. 1. Statsforvaltningens afgørelse skal træffes senest 2 uger efter modtagelse af kommunalbestyrelsens indstilling.

I servicelovens § 131, stk. 2, nr. 1-5, fastslås, at kommunalbestyrelsens indstilling til statsforvaltningen skal indeholde en redegørelse for grundlaget for, at betingelserne for flytning uden samtykke er opfyldt, den nødvendige faglige dokumentation for den nedsatte funktionsevne og den hjælp og pleje efter servicelovens kapitel 16, der har været iværksat eller har været tilbudt den pågældende eller familien, før indstilling om optagelse i et bestemt botilbud blev besluttet.

Derudover skal indstillingen redegøre for indretningen af den nye bolig og den personlige hjælp, pleje og støtte m.v., som herefter vil kunne stilles til rådighed, og for borgerens egne samt de pårørendes og den eventuelle værges bemærkninger til flytningen, herunder for hvorvidt de klageberettigede efter servicelovens § 134, stk. 3, kan tiltræde kommunalbestyrelsens indstilling.

Statsforvaltningens afgørelser efter servicelovens § 131 om optagelse i bestemte botilbud efter servicelovens § 129 kan, jf. servicelovens § 134, indbringes for Ankestyrelsen. Efter § 72, stk. 5, i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område (herefter benævnt retssikkerhedsloven) har klage til Ankestyrelsen over optagelse i et bestemt botilbud efter § 129 i serviceloven opsættende virkning. Det indebærer, at flytningen som udgangspunkt ikke kan gennemføres, før Ankestyrelsen har truffet afgørelse. Dog kan statsforvaltningen, hvis særlige forhold gør det påkrævet, træffe afgørelse om at iværksætte optagelsen straks og samtidig med afgørelsen om optagelsen i et bestemt botilbud. De særlige forhold kan være hensynet til at forhindre den pågældende i at skade sig selv eller udsætte sig selv eller andre for fare. Borgeren vil efter retssikkerhedslovens § 73, stk. 1, nr. 2, kunne kræve Ankestyrelsens afgørelse i klagesagen forelagt retten efter de særlige regler i § 43 a om prøvelse af administrativt bestemt frihedsberøvelse i lov om rettens pleje (retsplejeloven).

3.2.2. Børne- og Socialministeriets overvejelser

En række konkrete sager med gentagne overgreb og grov vold begået af beboere med psykiske lidelser mod øvrige beboere og personale på botilbud har synliggjort en udfordring med vold og risiko herfor på botilbud. På den baggrund vurderede en arbejdsgruppe bestående af KL, Danske Regioner, Social-

og Indenrigsministeriet (nu Børne- og Socialministeriet), Sundheds- og Ældreministeriet, Beskæftigelsesministeriet, Justitsministeriet og Finansministeriet, at der er behov for at udvide reglerne om optagelse i botilbud uden samtykke sådan, at det for fremtiden bliver muligt at flytte en beboer uden samtykke under særlige omstændigheder, hvis vedkommende er til fare for eller udviser en særligt truende eller en særligt chikanerende adfærd over for øvrige beboere eller personale. Udvidelsen af reglerne skal efter arbejdsgruppens opfattelse ske med særlig hensyntagen til øvrige beboere og for at imødegå bekymring og utryghed blandt disse. Forslaget blev udmøntet i en politisk aftale mellem den daværende regering (Venstre) og de øvrige satspuljepartier den 14. oktober 2016.

Ministeriet vurderer, at en udvidelse af reglerne vedrørende optagelse af beboere i et bestemt botilbud uden samtykke kan være med til at forebygge vold, overgreb og trusler på botilbud, såfremt beboere med nedsat psykisk funktionsevne som følge af en sindslidelse og farlig, udadreagerende adfærd i særlige tilfælde kan flyttes uden samtykke. Det vurderes også, at det i overvejelserne om en sådan indstilling bør indgå, om beboeren har begået grove eller gentagne overgreb på konkrete beboere eller personale.

Ministeriet vurderer, at det er hensigtsmæssigt at afgrænse, hvilke botilbud beboeren kan optages i. Der er med den foreslåede målgruppe tale om en begrænset gruppe af beboere på botilbud, hvis behov for hjælp og støtte efter servicelovens regler vurderes at være omfattende. Det er dermed også ministeriets vurdering, at beboerens behov som udgangspunkt ikke imødekommes i botilbud efter lov om almene boliger (almenboligloven) eller et midlertidigt botilbud efter servicelovens § 107, hvorfor det med lovforslaget foreslås, at en beboer alene skal kunne flyttes til et botilbud efter servicelovens § 108 uden samtykke.

Det er endvidere Børne- og Socialministeriets opfattelse, at den foreslåede ordning er nødvendig og egnet i forhold til at forebygge vold på botilbud og til at sikre, at både den pågældende beboer og de øvrige beboere på botilbuddet kan modtage den hjælp og støtte, der er formålet med opholdet, herunder at personalet har gode og sikre rammer for at levere den sociale indsats. Der er i den forbindelse lagt vægt på, at det er en klar forudsætning for forslagens anvendelse, at mindre indgribende foranstaltninger anvendes, hvis de vurderes tilstrækkelige. En flytning af en beboer fra et botilbud med optagelse i et andet uden samtykke skal efter den foreslåede bestemmelse på samme vis som efter de gældende regler for flytning uden samtykke udøves så skånsomt og kortvarigt som muligt og med størst mulig hensyntagen til den pågældende og andre tilstedeværende, således at der ikke forvoldes unødigt krænkelser eller ulempe.

Dertil kommer, at der er stillet klare krav til den kommunale indstilling til statsforvaltningen i forhold til, at såvel beboerens adfærd som den hidtidige indsats for at imødekomme beboerens behov kan dokumenteres. Og endelige etableres der en klageadgang og adgang til domstolsprøvelse, der vurderes at stå mål med indgrebsmuligheden i forhold til at sikre beboerens retssikkerhed.

Flytning af en beboer uden samtykke er et væsentligt indgreb i selvbestemmelsesretten og den enkelte beboers retssikkerhed. Ministeriet vurderer derfor, at det endvidere er afgørende, at der opstilles klare kriterier, så bestemmelsen udelukkende anvendes i særlige tilfælde, herunder når hjælp, socialpædagogisk bistand og øvrige indsatser ikke har været tilstrækkelige til at forebygge den farlige, truende eller chikanerende adfærd, og hvor det ikke har været muligt at motivere den pågældende til frivilligt at flytte.

Det vurderes i forlængelse heraf, at det vil være hensigtsmæssigt for at sikre beboerens retssikkerhed, at der etableres en sagsbehandlingsprocedure, klageadgang og adgang til domstolsprøvelse, der svarer til de gældende regler for optagelse i et bestemt botilbud uden samtykke, jf. servicelovens § 129.

3.2.3. Den foreslåede ordning

Det indgår i den politiske aftale, at målgruppen er beboere på botilbud med en psykisk lidelse, som er til fare for andre eller udviser en særligt truende eller en særligt chikanerende adfærd. I dette lovforslag

betegnes målgruppen i overensstemmelse med servicelovens begreber som borgere med en betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne som følge af en sindslidelse, der er til væsentligt fare for eller udviser en særligt truende eller en særligt chikanerende adfærd med indvirkning på øvrige beboere eller personale.

Det foreslås således, at der skabes hjemmel til, at kommunalbestyrelsen i særlige tilfælde kan indstille til statsforvaltningen at træffe afgørelse om uden samtykke at flytte beboere med sindslidelse og heraf følgende betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne, der er til væsentlig fare for eller udviser en særligt truende eller en særligt chikanerende adfærd over for øvrige beboere eller personale, til et bestemt botilbud. Det kan også være i tilfælde, hvor beboeren i et enkelt groft tilfælde har været til fare for andre ved at have begået vold, overgreb eller lignende på specifikke beboere eller personale. I sådanne tilfælde kan det blandt andet få negativ betydning for f.eks. ofrets psykiske funktionsevne, at den pågældende fortsat bor og færdes samme sted.

Formålet er først og fremmest at forebygge vold og trusler og højne sikkerheden for medarbejdere og beboere på botilbud. Med lovforslaget bliver det i særlige tilfælde muligt at flytte en specifik beboer til et bestemt botilbud uden samtykke for at beskytte øvrige beboere og personalet på botilbud mod gentagne overgreb og chikane fra den pågældende.

At flytte en beboer, som er til væsentlig fare for eller udviser en særligt truende eller en særligt chikanerende adfærd over for øvrige beboere eller personale uden samtykke, har samtidig til formål at sikre, at både den pågældende beboer og de øvrige beboere på botilbuddet kan modtage den hjælp og støtte, der er formålet med opholdet, herunder at personalet har gode og sikre rammer for at levere den sociale indsats.

Udgangspunktet for lovforslaget er således, at det hverken gavner den pågældende beboer eller de øvrige beboere, at miljøet på botilbuddet bliver påvirket i en sådan grad, at det ikke længere er sikkerhedsmæssigt forsvarligt for hverken personale eller beboere.

Det foreslås, at det også er en betingelse for anvendelse af den foreslåede indgrebsmulighed, at kommunalbestyrelsen kan tilbyde beboeren hjælp og støtte i et bestemt botilbud, der vurderes bedre egnet til at kunne håndtere den pågældende beboer og imødekomme beboerens behov. Det kan blandt andet være i situationer, hvor en beboers tilstand siden den oprindelige visitation er forringet, og vedkommende er til fare for sine omgivelser, eller i tilfælde, hvor det siden visitationen er blevet åbenbart, at beboerens behov ikke kan tilgodeses i vedkommende aktuelle tilbud.

Målgruppen for forslaget er beboere med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne som følge af en sindslidelse, der har en adfærd, der er til fare for eller er særligt truende eller særligt chikanerende overfor øvrige beboere eller personale. Det afgørende for at være omfattet af målgruppen er beboerens adfærd. Hvis beboeren fastholder sin farlige, særligt truende eller særligt chikanerende adfærd trods den socialfaglige indsats og indstilling fra personalet, vil beboeren kunne være omfattet af målgruppen. Hvis beboerens adfærd er systematisk i forhold til blandt andet at være gentagende i særlige situationer og over for bestemte personer, herunder at beboerens måde at opleve og fortolke tilværelsen på afstedkommer et særligt konfliktfyldt forhold til andre, vil beboeren ligeledes kunne være omfattet af målgruppen.

Det kan også være i tilfælde, hvor beboerens adfærd i et enkelt groft tilfælde har været til fare for andre ved at have begået vold, overgreb eller lignende på specifikke beboere eller personale. I sådanne tilfælde kan det blandt andet få negativ betydning for f.eks. ofrets psykiske funktionsevne, at den pågældende fortsat bor og færdes samme sted.

Derudover skal kriterierne i de øvrige bestemmelser om magtanvendelse efter kapitel 24 i serviceloven være opfyldt. Det vil sige, at forslaget i tillæg til ovenstående omhandler beboere, der modtager indsatser

efter servicelovens bestemmelser. Hertil kommer, at beboeren modsætter sig eller ikke evner at give informeret samtykke til flytningen.

Det følger heraf, at den foreslåede bestemmelse således ikke er gældende for beboere, der udelukkende har en fysisk eller kognitiv funktionsnedsættelse, eller personer, hvor den psykiske funktionsnedsættelse er en konsekvens af en erhvervet mental svækkelse, som er fremadskridende, eksempelvis demens. For sidstnævnte gruppe vil det fortsat være reglerne i servicelovens § 129, stk. 1-3, der kan finde anvendelse.

Det følger endvidere, at den foreslåede bestemmelse heller ikke finder anvendelse, hvis beboeren ved en tilkendegivelse i ord eller handling klart viser, at vedkommende har forståelse for, at flytningen iværksættes, og vedkommende medvirker hertil.

Med lovforslaget gives adgang til i særlige tilfælde, og når visse betingelser er opfyldt, at optage en beboer på et botilbud uden samtykke. Der er tale om et indgribende redskab, hvilket er afgrænset i definitionen af de kriterier, der skal være opfyldt for, at redskabet kan finde anvendelse, herunder i definitionen af målgruppen.

Lovforslaget finder anvendelse over for den ovenfor definerede målgruppe, der aktuelt er visiteret til et botilbud efter servicelovens §§ 107 eller 108. Bestemmelsen omfatter således flere situationer. Der kan være tale om situationer, hvor der visiteres fra ét botilbud til et andet og bestemt botilbud, eller tilfælde, hvor beboeren flyttes fra én del af et botilbud til en anden. De botilbud, som beboeren kan optages i efter lovforslaget, er alene botilbud efter servicelovens § 108.

Lovforslaget adskiller sig dermed fra gældende ret i servicelovens § 129, hvor de særlige botilbud, der kan flyttes til, også omfatter botilbud efter servicelovens § 107 samt botilbud i boliger opført efter den nu ophævede lov nr. 378 af 10. juni 1987 om boliger for ældre og personer med handicap, friplejebolig efter lov om friplejeboliger eller botilbud efter lov om almene boliger m.v.

Det er Børne- og Socialministeriets vurdering, at en ikke uvæsentlig del af målgruppen for den foreslåede § 129 a modsætter sig flytningen, men samtidig vil være i stand til at give et informeret samtykke. I sådanne tilfælde vil der typisk ikke være grundlag for væergebeskikkelse. Med lovforslaget foreslås det, at kommunalbestyrelsen i forbindelse med indstillingen til statsforvaltningen skal overveje, om der er behov for at indstille til væergebeskikkelse efter de gældende regler herom.

Der opstilles i lovforslaget specifikke betingelser, der afgrænser og indskrænker muligheden for flytningen således, at der alene gives hjemmel til at indstille til flytning i helt særlige tilfælde, når

1. den pågældende er til væsentlig fare for eller udviser en særligt truende eller en særligt chikanerende adfærd over for øvrige beboere eller personale,
2. det er uforsvarligt for øvrige beboere eller personalets sikkerhed ikke at sørge for flytning,
3. forholdene i det enkelte tilfælde gør det absolut påkrævet, og
4. det kan godtgøres, at det nye botilbud er bedre egnet til at imødekomme den pågældendes støttebehov.

Flytning uden samtykke er et væsentligt indgreb i selvbestemmelsesretten, hvorfor det foreslås, at bestemmelsen indsættes i servicelovens kapitel 24 om magtanvendelse. Hensigten med den foreslåede bestemmelse er således, at denne kun skal anvendes i særlige og undtagelsesvise tilfælde, hvor det ikke har været muligt at motivere den pågældende beboer til at samtykke til flytningen, og hvor det med socialpædagogiske metoder og øvrige indsatser har været forsøgt at forebygge beboerens farlige, truende eller chikanerende adfærd.

Således skal retsgarantierne i servicelovens § 124, stk. 2-4, også iagttages ved flytning uden samtykke ved væsentlig fare for andre eller en særligt truende eller en særligt chikanerende adfærd.

Kommunalbestyrelsen skal forud for en indstilling om flytning foretage, hvad der er muligt for at opnå beboerens frivillige medvirken, jf. servicelovens § 124, stk. 2, og udelukkende anvende flytning i tilfælde, hvor mindre indgribende foranstaltninger ikke vurderes at være tilstrækkelige, jf. § 124, stk. 3. Endelig skal en flytning uden samtykke udføres så kortvarigt og skånsomt som muligt og med størst mulig hensyntagen til den pågældende, således at der ikke forvoldes unødigt krænkelser eller ulempe, jf. servicelovens § 124, stk. 4. Det betyder bl.a., at flytningen, det vil sige fuldbyrdelsen af afgørelsen, skal være kortvarig.

Det foreslås at etablere en sagsbehandlingsprocedure, der svarer til de gældende regler for optagelse i et bestemt botilbud uden samtykke (servicelovens § 129). Således vil det også med lovforslaget være kommunalbestyrelsen, der indstiller til statsforvaltningen at træffe afgørelse om flytning uden samtykke på baggrund af, at en beboer er til væsentlig fare eller udviser en særligt truende eller en særligt chikanerende adfærd. Formålet hermed er at sikre beboerens retssikkerhed i forbindelse med afgørelser om optagelse uden samtykke i et bestemt botilbud efter den foreslåede bestemmelse i § 129 a.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 4, og bemærkningerne hertil.

Det foreslås videre, at indstillingen fra kommunalbestyrelsen skal indeholde en redegørelse for en række elementer, der skal godtgøre, at betingelserne for flytning uden samtykke i henhold til den foreslåede bestemmelse er opfyldt. Redegørelsen skal for det første indeholde den nødvendige og aktuelle dokumentation for beboerens sindslidelse og den betydelige og varige nedsatte funktionsevne som følge heraf. Det kan både være en aktuel lægefaglig og en socialfaglig vurdering, der vedlægges som dokumentation herfor.

For det andet skal der redegøres for, at personen er til væsentlig fare for eller udviser en særligt truende eller en særligt chikanerende adfærd samt denne adfærds indvirkning på øvrige beboere eller personale. Derudover skal det i redegørelsen fremgå, hvilken hjælp, socialpædagogiske bistand og øvrige indsatser, herunder eventuel misbrugsbehandling, der har været iværksat eller tilbudt den pågældende for at forebygge personens farlige, truende eller chikanerende adfærd, før indstilling om optagelse i et bestemt botilbud blev besluttet, og hvordan den kommende bolig, personlige støtte m.v. vil blive indrettet for at imødekomme beboerens specifikke behov og problemstillinger.

Det bemærkes i den forbindelse, at kommuner i komplekse sager på det sociale område, hvor der er brug for supplerende faglig viden, kan søge rådgivning og sparring hos Socialstyrelsens nationale Videns- og Specialrådgivningsorganisation på det sociale område og på specialundervisningsområdet (VISO). Det vil også gælde i sager om flytning af beboere i målgruppen for lovforslaget.

Det bemærkes endvidere, at det er en forudsætning for anvendelse af den foreslåede § 129 a, at det tilbud, som kommunalbestyrelsen indstiller en beboer til optagelse i uden samtykke, er godkendt af socialtilsynet og optaget på Tilbudsportalen.

Endelig skal personens egne samt de pårørendes og den eventuelle værges bemærkninger til flytningen indeholdes i redegørelsen.

Statsforvaltningen vil alene kunne træffe afgørelse om flytning af en beboer, såfremt betingelserne for flytningen vurderes at være opfyldt i det konkrete tilfælde.

Statsforvaltningens afgørelse skal træffes senest 2 uger efter modtagelsen af kommunalbestyrelsens indstilling.

Kommunalbestyrelsen skal i forbindelse med indstilling til statsforvaltningen om at træffe afgørelse om flytning uden samtykke vurdere behovet for også at indstille til, at der beskikkes en værge, samt sørge for og betale udgifterne til en advokat.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 5, og bemærkningerne hertil.

Det foreslås, at beboeren kan påklage statsforvaltningens afgørelse til Ankestyrelsen efter samme regler, som i dag gælder ved afgørelser om flytning uden samtykke efter servicelovens § 129. Det indebærer, at klager over afgørelser efter § 129 a har opsættende virkning, og at flytningen som udgangspunkt ikke kan gennemføres, før Ankestyrelsen har truffet afgørelse, jf. § 72, stk. 5, i retssikkerhedsloven.

Det følger endvidere af § 72, stk. 5, at statsforvaltningen samtidig med afgørelsen om optagelsen i et særligt botilbud, kan træffe afgørelse om at iværksætte afgørelsen straks, hvis særlige forhold gør det påkrævet. Det foreslås, at dette også skal være gældende for afgørelser om optagelse i et bestemt botilbud uden samtykke efter den foreslåede § 129 a.

Særlige forhold, der gør det påkrævet at iværksætte afgørelsen om optagelse straks, vil eksempelvis være tilfælde, hvor særlig afskærmning i den periode, hvor der pågår en klagesag, ikke vurderes at kunne forebygge fare for øvrige beboere eller personale, herunder medføre behov for en politimæssig indsats. Eller tilfælde, hvor beboerens tilstedeværelse på botilbuddet vurderes at medføre fare for væsentlig forværring i enten beboerens egen psykiske tilstand eller øvrige beboeres psykiske funktionsevne med et øget behov for hjælp og støtte til følge, herunder akut indlæggelse i psykiatrien. Endelig kan der være tale om, at beboerens farlige adfærd er så u håndterbar og til så stor gene for personalet, at den står i vejen for personalets sikkerhed, og for at personale kan levere den hjælp og støtte til botilbuddets øvrige beboere, som er formålet med deres ophold.

Endelig betyder det, at beboeren efter retssikkerhedslovens § 73 vil kunne kræve Ankestyrelsens afgørelse i klagesagen forelagt retten efter de særlige regler i retsplejelovens § 43 a om prøvelse af administrativt bestemt frihedsberøvelse.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 6-8, samt § 2, nr. 3, og bemærkningerne hertil.

3.3. Indhentelse af personoplysninger

3.3.1. Gældende ret

I kapitel 3 a i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område (herefter kaldet retssikkerhedsloven) er fastsat regler om myndighedernes adgang til med og uden borgerens samtykke at forlange oplysninger fra andre myndigheder m.fl. til brug for oplysning af sager på lovområder, der er omfattet af retssikkerhedsloven, herunder sager om hjælp efter serviceloven. Disse regler antages tilsvarende at regulere, i hvilket omfang myndighederne kan indhente sådanne oplysninger.

Retssikkerhedsloven gælder for de lovområder og i det omfang, det er fastsat i kapitel 1 i bekendtgørelse om retssikkerhed og administration på det sociale område, jf. bekendtgørelse nr. 1338 af 18. november 2016. Retssikkerhedsloven gælder efter bekendtgørelsens § 1, stk. 1, nr. 7, når kommunalbestyrelsen behandler og afgøre sager efter lov om social service.

Retssikkerhedslovens § 11 a fastsætter, at myndigheden efter forudgående samtykke fra den, der søger om eller får hjælp, kan forlange, at andre offentlige myndigheder, uddannelsesinstitutioner, sygehuse, læger, psykologer, autoriserede sundhedspersoner i øvrigt og personer, der handler på disses ansvar, arbejdsløshedskasser, pengeinstitutter, arbejdsgivere og private, der udfører opgaver fra det offentlige, giver oplysninger om den pågældende, der er nødvendige for at behandle sagen. Dette gælder også

oplysninger om en persons rent private forhold og andre fortrolige oplysninger, ligesom myndigheden kan indhente lægejournaler, sygehusjournaler eller udskrifter heraf. Bestemmelsen er udtømmende ifølge lovforslaget til lov nr. 398 af 29. maj 2003 om ændring af lov om retssikkerhed og administration på det sociale område og andre love (jf. Folketingstidende 2002-03, tillæg A, side 3386 (lovforslag nr. L 138)), der dannede grundlag for bestemmelsen.

En kommune kan således som hovedregel alene indhente oplysninger til brug for behandling af en sag efter serviceloven fra de pågældende myndigheder m.fl., hvis borgeren har givet sit samtykke. Bestemmelse gælder såvel følsomme som ikke-følsomme personoplysninger og giver dermed den registrerede en bedre retsstilling, som går forud for reglerne i persondataloven, jf. persondatalovens § 2, stk. 1.

Samtykkekravet i retssikkerhedslovens § 11 a, stk. 1, kan fraviges i nærmere angivne tilfælde, hvis det er nødvendigt for sagens behandling, og myndigheden har forsøgt at få, men ikke fået borgerens samtykke. Hvis det således er nødvendigt for sagens behandling, kan kravet om samtykke efter § 11 a, stk. 1, efter retssikkerhedslovens § 11 c fraviges i nærmere angivne sager. Der drejer sig om sager om

1. særlig støtte til børn og unge efter kapitel 11 i lov om social service, hvor myndighederne kan påbegynde en sag eller træffe afgørelse uden forældrenes samtykke samt i forbindelse med undersøgelser efter § 50 i lov om social service,
2. førtidspension, hvor myndigheden kan påbegynde en sag eller træffe afgørelse i en sag, uden at den pågældende person selv har rettet henvendelse herom, jf. § 17 i lov om social pension,
3. frakendelse af førtidspension, jf. § 44, stk. 1, i lov om social pension, og frakendelse eller overflytning til anden pension, jf. § 44, stk. 1, i lov om højeste, mellemste, forhøjet almindelig og almindelig førtidspension m.v.,
4. tilbagebetaling af sociale ydelser og
5. mellemkommunal refusion, jf. § 9 c, for så vidt angår nærmere angivne oplysninger om den borger, der ydes refusion for.

Det er fastsat i § 11 c, stk. 4, at myndighederne, uanset adgangen til at indhente oplysninger uden samtykke, skal forsøge at få samtykke til at indhente oplysningerne.

Der henvises til lovforslagets § 2, nr. 1 og 2, samt bemærkningerne hertil.

3.3.2. Børne- og Socialministeriets overvejelser

Med lovforslaget foreslås, jf. ovenfor punkt 3.3., skabt mulighed for, at kommunalbestyrelsen i særlige tilfælde kan indstille til statsforvaltningen at træffe afgørelse om, at en beboer på et botilbud skal flyttes uden samtykke til et andet bestemt botilbud, hvis vedkommende er til væsentlig fare for eller udviser en særligt truende eller en særligt chikanerende adfærd over for øvrige beboere eller personale.

Til brug for kommunalbestyrelsens indstilling er der behov for, at der kan indhentes relevante oplysninger, herunder helbredsoplysninger og sociale oplysninger om beboeren. Der skal derfor indføres en pligt til, at egen læge, sygehusafdelinger og myndigheder m.fl. skal videregive de pågældende oplysninger, hvis videregivelsen må anses for nødvendig af hensyn til vurderingen af, om beboeren skal optages uden samtykke i et andet bestemt botilbud. Der vil således i forbindelse med kommunalbestyrelsens indstilling til statsforvaltningen skulle kunne ske en udveksling af oplysninger om beboerens rent private forhold.

3.3.3. Den foreslåede ordning

Efter den foreslåede § 131 a, stk. 1, skal statsforvaltningen træffe afgørelse om optagelse uden samtykke i et bestemt botilbud efter § 129 a efter indstilling fra kommunalbestyrelsen.

Af den foreslåede § 131 a, stk. 2, nr. 1-6, fremgår, at kommunalbestyrelsens indstilling til statsforvalt-

ningen skal indeholde en række oplysninger i form af en redegørelse, som statsforvaltning kan træffe afgørelse på baggrund af. Det foreslås, at indstillingen skal indeholde en redegørelse for

1. grundlaget for, at betingelserne i § 129 a anses for opfyldt,
2. den nødvendige og aktuelle faglige dokumentation for sindslidelsen og den deraf følgende betydelige og varigt nedsatte psykiske funktionsevne,
3. den nødvendige dokumentation for, at den pågældende er til væsentlig fare for eller udviser en særligt truende eller en særligt chikanerende adfærd samt denne adfærds indvirkning på øvrige beboere eller personale,
4. den hjælp, socialpædagogiske bistand og øvrige indsatser efter afsnit V i serviceloven, der har været iværksat eller tilbudt den pågældende for at forebygge personens farlige eller særligt truende eller særligt chikanerende adfærd, før indstillingen om optagelse i et bestemt botilbud,
5. indretningen af den nye bolig og personlig hjælp, pleje og støtte m.v., som herefter vil kunne stilles til rådighed, og
6. personens egne samt de pårørendes og den eventuelle værges bemærkninger til flytningen, herunder hvorvidt de klageberettigede efter § 134, stk. 3, kan tiltræde kommunalbestyrelsens indstilling.

For at sikre kommunerne adgang til at kunne indhente de nødvendige oplysninger til brug for indstilling til statsforvaltningen om afgørelse om optagelse i et bestemt botilbud uden samtykke efter den foreslåede § 129 a i serviceloven foreslås det, at der indsættes en udtrykkelig bestemmelse i retssikkerhedslovens § 11 c om adgang for kommunen til at indhente sådanne oplysninger, også hvis borgeren afviser at give samtykke hertil.

Se nærmere i lovforslagets § 2, nr. 1-2, og bemærkningerne hertil.

4. Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige

Da lovforslaget indebærer, at der skal træffes en ny type afgørelser, forventes det at have økonomiske og administrative omkostninger for stat og kommuner som følge af merudgifter til sagsbehandling, advokatbistand, klagesagsbehandling og domstolsprøvelse i forhold til afgørelser efter den foreslåede bestemmelse.

Lovforslagets økonomiske og administrative konsekvenser finansieres via satspuljen for 2017-2020 (del-aftale om en handlingsplan til forebyggelse af vold på botilbud).

Lovforslagets økonomiske konsekvenser skal forhandles med kommunerne.

5. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.

Lovforslaget har ikke økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet.

6. Administrative konsekvenser for borgerne

Lovforslaget indeholder ikke administrative konsekvenser for borgerne.

7. Miljømæssige konsekvenser

Lovforslaget har ikke miljømæssige konsekvenser.

8. Forholdet til EU-retten

Lovforslaget indeholder ingen EU-retlige aspekter.

9. Hørte myndigheder og organisationer m.v.

Et udkast til lovforslag har i perioden fra den 22. december 2016 til den 25. januar 2017 og igen fra den 17. februar 2017 til den 24. februar 2017 været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer m.v.:

Advokatrådet, Ankestyrelsen, Bedre Psykiatri, Dansk Erhverv, Dansk Handicapforbund, Dansk Psykiatrisk Selskab, Dansk Psykologforening, Dansk Selskab for Psykosocial Rehabilitering, Dansk Socialrådgiverforening, Dansk Sygeplejeråd, Danske Advokater, Danske Handicaporganisationer, Danske Regioner, Den Danske Dommerforening, Det Sociale Netværk, Domstolsstyrelsen, FOA, Foreningen af Socialchefer i Danmark, Foreningen af Statsforvaltningsjurister, HK/kommunal, Institut for Menneskerettigheder, KL, Kristelig Fagbevægelse, Landsforeningen af tidligere og nuværende Psykiatribrugere, LOS – De private sociale tilbud, Lægeforeningen, Psykiatrifonden, Rådet for Socialt Udsatte, samtlige byretter, SIND, Selveje Danmark, Socialpædagogernes Landsforbund, Socialt Lederforum, Statsforvaltningen, Vestre Landsret og Østre Landsret.

10. Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/mindreudgifter (hvis ja, angiv omfang)	Negative konsekvenser/merudgifter (hvis ja, angiv omfang)
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Forslaget forventes at medføre merudgifter for kommuner og staten i form af øgede udgifter til sagsbehandling, advokatbistand, klagesagsbehandling og domstolsprøvelse. Merudgifterne fordeles sig mellem kommuner, Statsforvaltningen, Ankestyrelsen og domstolene.
Administrative konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Forslaget medfører, at der kan træffes afgørelser af en ny type, hvilket jf. ovenfor vil have administrative konsekvenser for kommuner, Statsforvaltningen, Ankestyrelsen samt domstolene.
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten		
Overimplementering af EU-		

retlige minimumsforpligtelser (sæt X)	Ja	Nej
		X

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1

Med det samtidigt fremsatte lovforslag om ændring af lov om anvendelse af tvang i psykiatrien oprettes 150 særlige pladser på psykiatrisk afdeling til patienter, hvis behov ikke kan imødekommes tilstrækkeligt på øvrige ambulante behandlingstilbud og sociale støttetilbud.

En del af de borgere, som vil blive visiteret af kommunen til de særlige pladser på psykiatrisk afdeling, vil allerede vil være visiteret af kommunen til et botilbud efter § 108 i serviceloven.

Det foreslås, at der indføres en ny bestemmelse i servicelovens § 108, hvorefter kommunalbestyrelsen kan betinge borgerens visitation til en særlig plads på psykiatrisk afdeling af, at borgeren samtykker til opsigelse af borgerens bolig efter § 108 i serviceloven. Kommunen skal ved betingelse om samtykke til opsigelse af botilbuddet lægge vægt på sandsynligheden for, at botilbuddet fremadrettet kan opfylde borgerens støttebehov mv. samt borgerens tilknytning til det eksisterende botilbud, herunder tilknytningens varighed samt tilknytning til øvrige beboere eller personale.

Ændringen foreslås indført med henblik på, at kommunen ikke unødigt opretholder et eksisterende botilbud til borgere, som visiteres til de særlige pladser på psykiatrisk afdeling.

For så vidt angår borgerens bopælsregistrering i Det Centrale Personregister (CPR) under opholdet på psykiatrisk afdeling, kan det oplyses, at der – ved en stillingtagen dertil efter reglerne i lov om Det Centrale Personregister (CPR-loven) – gælder, at en person, der under et ophold på en institution eller sygehus ikke bevarer rådigheden over en anden bolig, skal registreres med adresse på institutionen eller sygehuset, som dennes faste opholdssted, jf. CPR-lovens § 6, stk. 2, hvis opholdet på institutionen eller sygehuset har en sådan længde, at det kan siges at være fast. Der kan ikke siges noget om, hvor langt opholdet skal være, for at det kan siges at være fast, men hvis alternativet er en registrering som værende uden fast bopæl, vil også ophold af mindre end 1 måneds varighed normalt kunne danne grundlag for registrering af adressen som et fast opholdssted. Ved helt kortvarige ophold skal den pågældende derimod registreres uden fast bopæl i sin hidtidige kommune.

Det bemærkes i den forbindelse, at den oprindelige opholdskommune bevarer pligten til at yde hjælp efter serviceloven, når denne kommune eller anden offentlig myndighed har medvirket til, at en person har fået ophold i bl.a. boformer efter §§ 107-110 i serviceloven og institutioner under sygehusvæsenet, jf. § 9, stk. 7, nr. 1 og 3, i retssikkerhedsloven. Det gælder således også, når en kommune har visiteret en borger til en særlig plads på en psykiatrisk afdeling.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, afsnit 3.1.

Til nr. 2

Det fremgår af servicelovens § 108, stk. 2, at personer, som får tilbud om ophold i boformer, der er egnet til længerevarende ophold efter servicelovens § 108, stk. 1, og som ønsker at flytte til en anden kommune, har ret til et tilsvarende tilbud i en anden kommune. Servicelovens § 108, stk. 4, bemyndiger børne- og socialministeren til i en bekendtgørelse at fastsætte nærmere regler om betingelserne for at få tilbud om boform efter stk. 2.

Med den foreslåede bestemmelse i lovforslagets § 1, nr. 2, bemyndiges børne- og socialministeren til i en bekendtgørelse ligeledes at fastsætte regler om, i hvilket omfang bestemmelsen i § 108, stk. 2, i serviceloven om frit valg af boform skal finde anvendelse for personer, der optages i et bestemt botilbud uden samtykke efter § 129 a.

Bemyndigelsen vil blive anvendt til at begrænse beboerens adgang til frit valg, herunder den tidsmæssige udstrækning samt kriterier for begrænsningen af beboerens ret til frit valg af boform. Dette skyldes, at beboere, der optages i et bestemt botilbud efter § 129 a, er til væsentlig fare for eller udviser en særligt truende eller en særligt chikanerende adfærd over for beboere eller personale. Hensynet til såvel beboeren som øvrige beboere og personale tilsiger, at der udvælges et bestemt botilbud, der vurderes bedre egnet end det botilbud, som beboeren aktuelt er visiteret til, til at imødekomme beboerens støttebehov og til at forebygge og håndtere den farlige, særligt truende eller særligt chikanerende adfærd. For at kunne udvælge et bestemt og særligt egnet botilbud er der derfor behov for, at kommunalbestyrelsen i de her særlige tilfælde ikke skal iagttage reglerne om frit valg.

Børne- og socialministeren fastsætter i bekendtgørelsen den tidsmæssige udstrækning samt kriterier for begrænsningen af beboerens ret til frit valg af boform.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger, afsnit 3.2.

Til nr. 3

§ 124 a i serviceloven fastslår en definition af målgruppen, over for hvem magtanvendelsesreglerne i kapitel 24 kan finde anvendelse.

Det foreslås, at § 129 a indføres som en del af de positivt afgrænsede magtanvendelser i servicelovens kapitel 24. Herved bliver det muligt for kommunalbestyrelsen at indstille til statsforvaltningen at træffe afgørelse om optagelse af beboere med sindslidelser og heraf følgende betydeligt og varigt nedsat psykisk funktionsevne, der er til væsentlig fare for eller udviser en særligt truende eller en særligt chikanerende adfærd over for øvrige beboere eller personale i et bestemt botilbud uden samtykke.

Med indførelsen af § 129 a i kapitlet om de positivt afgrænsede magtanvendelser understreges det, at bestemmelsen udelukkende kan finde anvendelse over for en specifikt afgrænset målgruppe, og at indgreb i selvbestemmelsesretten skal begrænses til det absolut nødvendige.

Til nr. 4

Efter servicelovens § 129, stk. 1, har kommunalbestyrelsen adgang til at indstille til statsforvaltningen at træffe afgørelse om optagelse i et bestemt botilbud, når det er absolut påkrævet for, at den pågældende kan få den nødvendige hjælp, og hjælpen ikke kan gennemføres i beboerens hidtidige bolig. Samtidig skal den pågældende ikke kunne overskue konsekvenserne af sine handlinger og udsætte sig selv for at lide væsentlig personskade. Endelig skal det være uforsvarligt ikke at flytte beboeren.

Den gældende bestemmelse indeholder således ikke hjemmel til optagelse i et bestemt botilbud på baggrund af, at en beboer er til fare for eller udviser en særligt truende eller en særligt chikanerende adfærd

over for andre. Det foreslås, at kommunalbestyrelsen også skal kunne indstille til statsforvaltningen at træffe afgørelse om optagelse i et bestemt botilbud uden samtykke i disse tilfælde.

Der foreslås indført en ny 129 a i serviceloven, der giver kommunalbestyrelsen adgang til at indstille til statsforvaltningen at træffe afgørelse om, at en beboer med betydelig og varigt nedsat psykisk funktions-
evne som følge af en sindslidelse skal optages i et bestemt botilbud efter servicelovens § 108, når en række specifikke betingelser er opfyldt.

Den foreslåede bestemmelse i servicelovens § 129 a omhandler alene beboere med en betydelig og varigt nedsat funktionsevne som følge af en sindslidelse. Derudover skal kriterierne i servicelovens øvrige bestemmelser om magtanvendelse efter kapitel 24 være opfyldt, jf. lovforslagets § 1, nr. 3. Det vil sige, at forslaget i tillæg til ovenstående omhandler personer, der er visiteret til et botilbud efter servicelovens §§ 107 og 108 og her modtager personlig og praktisk hjælp samt socialpædagogisk bistand m.v. efter servicelovens bestemmelser. Hertil kommer, at personen modsætter sig eller mangler evnen til at give informeret samtykke til flytningen.

Ved sindslidelse forstås forstyrrelser og forandring i tankegang, følelser og adfærdsmønstre, der kan medføre en nedsættelse af den psykiske funktionsevne, og at den pågældende har vanskeligt ved at handle fornuftsmæssigt eller overskue konsekvenserne af sine handlinger både i forhold til andre og for sig selv. Sindslidelse kan forstås som en psykiatrisk diagnose, men er ikke begrænset hertil.

Det afgørende for at være omfattet af målgruppen er beboerens adfærd. Hvis beboeren fastholder sin farlige, særligt truende eller særligt chikanerende adfærd trods den socialfaglige indsats og indstilling fra personalet, vil beboeren kunne være omfattet af målgruppen. Hvis beboerens adfærd er systematisk i forhold til blandt andet at være gentagende i særlige situationer og over for bestemte personer, herunder at beboerens måde at opleve og fortolke tilværelsen på afstedkommer et særligt konfliktfyldt forhold til andre, vil beboeren ligeledes kunne være omfattet af målgruppen.

Det er såvel den lægefaglige vurdering af sindslidelsen som graden af den heraf følgende psykiske funktionsnedsættelse, der er afgørende i vurderingen af, om den pågældende i den konkrete situation opfylder betingelserne efter § 129 a. Der skal derfor, som det gælder i øvrigt efter serviceloven, foretages et konkret, individuelt og fagligt forsvarligt skøn ved overvejelser om indstilling til flytning uden samtykke. Der skal således foreligge den nødvendige dokumentation, eksempelvis i form af aktuelle læge- og socialfaglige vurderinger, der samlet kan dokumentere nødvendigheden og forsvarligheden af indgrebet.

Det følger desuden af § 124 a i servicelovens kapitel 24, at personen modtager hjælp eller støtte m.v. efter servicelovens regler.

Bestemmelsen efter § 129 a finder derudover udelukkende anvendelse i tilfælde, hvor en beboer modsætter sig flytning, mangler evnen til at give informeret samtykke, eller hvor der er tvivl om, hvorvidt den pågældende samtykker til flytningen, såfremt beboeren aktivt i ord eller skrift frivilligt medvirker til flytningen.

Flytning uden samtykke er et væsentligt indgreb i selvbestemmelsesretten. Den foreslåede bestemmelse skal derfor kun anvendes i særlige og undtagelsesvis tilfælde, hvor det ikke har været muligt at motivere den pågældende beboer til at samtykke til flytningen, og hvor det med socialpædagogiske metoder og øvrige indsatser, herunder eventuel misbrugsbehandling, har været forsøgt at forebygge beboerens farlige, truende eller chikanerende adfærd. Således skal retsgarantierne i servicelovens § 124, stk. 2-4, iagttages. Kommunalbestyrelsen skal forud for en indstilling om flytning foretage, hvad der er muligt for at opnå beboerens frivillige medvirken, jf. servicelovens § 124, stk. 2, og udelukkende anvende flytning i tilfælde, hvor mindre indgribende foranstaltninger ikke vurderes at være tilstrækkelige, jf. § 124, stk.

3. Endelig skal en eventuel flytning uden samtykke udføres så skånsomt og kortvarigt som muligt og med størst mulig hensyntagen til den pågældende, således at der ikke forvoldes unødigt krænkelse eller ulempe, jf. servicelovens § 124, stk. 4. Det betyder, at flytningen, det vil sige fuldbyrdelsen af afgørelsen, skal være kortvarig.

Efter den foreslåede bestemmelse i servicelovens § 129 a kan optagelse i et bestemt botilbud uden samtykke alene ske til botilbud efter servicelovens § 108.

Flytning uden samtykke er en del af kapitel 24, som omhandler magtanvendelse. Betingelserne for magtanvendelse skal derfor være opfyldt. Herudover foreslås der yderligere fire betingelser, som alle skal være opfyldt.

I den foreslåede § 129 a, nr. 1, foreslås, at den pågældende beboer skal være til væsentlig fare for eller udvise en særligt truende eller en særligt chikanerende adfærd over for øvrige beboere eller personale. Der vil i det enkelte tilfælde skulle foretages en væsentlighedsvurdering, hvor omfanget af og tyngden af beboerens farlige, særligt truende eller særligt chikanerende adfærd skal tages i betragtning. Derudover skal faren, truslerne eller chikanen være aktuel og nærliggende. I afvejningen kan det desuden indgå, om der er tale om gentagen adfærd af denne art. I vurderingen af, om betingelsen i nr. 1 er opfyldt, skal desuden indgå beboerens tidligere adfærd. Eventuelle tidligere episoder med vold eller overgreb vil dermed skulle medtages i overvejelserne.

Det afgørende for at være omfattet af målgruppen er beboerens adfærd. Hvis beboeren fastholder sin farlige, særligt truende eller særligt chikanerende adfærd trods den socialfaglige indsats og indstilling fra personalet, vil beboeren kunne være omfattet af målgruppen. Hvis beboerens adfærd er systematisk i forhold til blandt andet at være gentagende i særlige situationer og over for bestemte personer, herunder at beboerens måde at opleve og fortolke tilværelsen på afstedkommer et særligt konfliktfyldt forhold til andre, vil beboeren ligeledes kunne være omfattet af målgruppen.

Risikoen for, at beboeren vil gøre alvor af truslerne, skal dertil være nærliggende, og adfærden skal være til væsentlig gene for øvrige beboere eller personale. Det gælder også tilfælde, hvor beboeren med sin adfærd medvirker til en generel forrøelse af rehabiliteringsmiljøet på botilbuddet, som står i vejen for, at den rette indsats kan ydes til såvel beboeren selv som øvrige beboere.

Det kan også være i tilfælde, hvor beboeren i et enkelt groft tilfælde har været til fare for andre ved at have begået vold, overgreb eller lignende på specifikke beboere eller personale. I sådanne tilfælde kan det blandt andet få negativ betydning for f.eks. ofrets psykiske funktionsevne, at den pågældende fortsat bor og færdes samme sted.

Ligeledes omfatter bestemmelsen situationer, hvor en beboer i gentagne tilfælde er voldelig, begår overgreb eller er særligt truende over for specifikke medbeboere eller personale.

Såfremt beboeren er i besiddelse af knive, våben eller øvrige farlige genstande, som vedkommende konkret anvender eller truer med at anvende, kan det ligeledes indgå i den konkrete vurdering af den pågældende og den aktuelle og nærliggende risiko.

Der skal i den konkrete situation således være en reel og begrundet risiko for, at vedkommende vil foretage sig handlinger, der kan føre til, at beboeren skader sig selv eller andre. Det er ikke tilstrækkeligt til at bringe bestemmelsen i anvendelse, at en beboer skubber eller tjatter til en anden, og enkeltstående verbale trusler er heller ikke i sig selv nok til at udgøre en risiko.

Da det beror på en konkret, individuel vurdering af såvel den enkelte beboers adfærd som den konkrete situation, er det ikke muligt at foretage en udtømmende opregning af situationer, hvor beboeren er så

væsentligt til fare for eller udviser en særligt truende eller en særligt chikanerende adfærd, at betingelsen i den foreslåede § 129 a, nr. 1, er opfyldt.

I henhold til den foreslåede § 129 a, nr. 2, skal det være uforsvarligt for øvrige beboere eller personalets sikkerhed ikke at sørge for flytning. I vurderingen af denne betingelse skal indgå en beskrivelse af, hvilke socialpædagogiske indsatser og øvrig indsats som f.eks. misbrugsbehandling der hidtil har været iværksat for at forebygge den uhensigtsmæssige adfærd hos vedkommende, og en beskrivelse af grundlaget for, hvorfor det vurderes uansvarligt for sikkerheden for øvrige beboere eller medarbejdere ikke at iværksætte flytning. Risikoen for, at vedkommende udsætter andre for fare skal være reel, aktuel og ikke hypotetisk. Det vil sige, der skal være en vis sandsynlighed for, at beboeren udsætter andre for væsentlig fare eller en særligt truende eller en særligt chikanerende adfærd.

Det foreslås endvidere med den foreslåede § 129 a, nr. 3, at forholdene i det enkelte tilfælde gør det absolut påkrævet. Det skal således kunne godtgøres, at der er tale om, at flytningen uden samtykke er absolut nødvendigt i det enkelte tilfælde. Betingelsen i nr. 3 foreslås indsat for at understrege, at der er tale om et væsentligt indgreb i beboerens selvbestemmelsesret, hvorfor det er et krav, at det i det konkrete og individuelle tilfælde er absolut påkrævet i forhold til at kunne sikre, at formålet med den socialfaglige indsats til såvel den pågældende beboer som til de øvrige modtager kan opnås, herunder sikre et sikkerhedsmæssigt forsvarligt rehabiliterings- og arbejdsmiljø. Betingelsen om, at det skal være absolut påkrævet, indebærer blandt andet, at det skal sikres, at mindre indgribende foranstaltninger ikke er tilstrækkelige i forhold til at forebygge den pågældende beboers uhensigtsmæssige adfærd.

Endelig foreslås det i bestemmelsens § 129 a, nr. 4, at det skal kunne godtgøres, at det nye botilbud er bedre egnet til at imødekomme den pågældendes støttebehov. Betingelsen i nr. 4 foreslås indsat for at understrege, at der i forbindelse med overvejelser om flytning skal lægges betydelig vægt på at sikre, at den pågældende efter flytningen får den nødvendige hjælp og støtte, herunder eventuel relevant misbrugsbehandling, der er tilpasset vedkommendes særlige behov. Det nye tilbuds egnethed afhænger blandt andet af det specifikke steds kompetencer i forhold til den pågældende målgruppe, i forhold til metoder til forebyggelse af farlig, truende eller chikanerende adfærd og i forhold til personale- og ledelsesmæssige kompetencer. Kommunalbestyrelsen skal forud for indstillingen til statsforvaltningen have udpeget og visiteret beboeren til det bestemte botilbud, der vurderes særligt egnet til at opfylde beboerens behov og forebygge den uhensigtsmæssige adfærd, og der skal, jf. lovforslaget § 1, nr. 5, foreligge en redegørelse for indretningen af og hjælpen i det bestemte botilbud.

Der henvises til bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 5, nedenfor for en nærmere beskrivelse af afgørelsesgrundlaget i forbindelse med statsforvaltningens afgørelser.

Det bemærkes desuden, at kommunalbestyrelsen, jf. servicelovens § 148, stk. 2, i lighed med alle øvrige sager også efter, at en beboer er optaget i et bestemt botilbud uden samtykke, har pligt til løbende at følge den enkelte sag for at sikre sig, at hjælpen fortsat opfylder sit formål.

Der henvises i øvrigt til afsnit 3.2. og 3.3. i de almindelige bemærkninger.

Til nr. 5

Efter gældende ret, jf. servicelovens § 131, stk. 1, er det statsforvaltningen, der træffer afgørelse om optagelse i et bestemt botilbud uden samtykke efter § 129 efter indstilling fra kommunalbestyrelsen. Statsforvaltningens afgørelse skal træffes senest 2 uger efter modtagelse af kommunalbestyrelsens indstilling.

Servicelovens § 131, stk. 2, nr. 1-5, indeholder krav til den kommunale redegørelse, der skal indeholdes i indstillingen til statsforvaltningen om flytning uden samtykke for den målgruppe, der i dag er omfattet

af § 129, og efter de kriterier, der er opstillet herfor. Efter § 131, stk. 3-5, kan 1) en ægtefælle eller en nærtstående person, som deler bolig med den person, sagen vedrører, klage over afslag på indstilling om optagelse i et bestemt botilbud, 2) skal kommunalbestyrelsen indstille til en værge, hvis beboeren ikke allerede har en værge og 3) kan kommunen om fornødent anmode om bistand af politiet til at gennemføre afgørelsen.

Med henblik på at opstille en tilsvarende bestemmelse som den gældende § 131, der er tilpasset målgruppen for og kriterierne i den foreslåede § 129 a, foreslås det at indføre en ny § 131 a.

Efter den foreslåede § 131 a, stk. 1, skal statsforvaltningen træffe afgørelse om optagelse i et bestemt botilbud efter § 129 a efter indstilling fra kommunalbestyrelsen. Statsforvaltningen skal træffe afgørelse senest 2 uger efter modtagelse af kommunalbestyrelsens indstilling.

Af den foreslåede § 131 a, stk. 2, nr. 1-6, følger, at kommunalbestyrelsens indstilling til statsforvaltningen skal indeholde en række oplysninger i form af en redegørelse, som statsforvaltningen kan træffe afgørelse på baggrund af.

Efter den foreslåede bestemmelse i § 131 a, stk. 2, nr. 1, skal kommunalbestyrelsen redegøre for grundlaget for, at betingelserne i den foreslåede § 129 a anses for opfyldt. Redegørelsen skal således indeholde dokumentation for, at retssikkerhedsgarantierne efter servicelovens § 124, stk. 2-4, er iagttaget. Det følger af servicelovens § 124, stk. 2, at kommunalbestyrelsen forud for en indstilling om flytning skal foretage, hvad der er muligt for at opnå beboerens frivillige medvirken og udelukkende anvende flytning i tilfælde, hvor mindre indgribende foranstaltninger ikke vurderes at være tilstrækkelige, jf. servicelovens § 124, stk. 3. Endelig skal en eventuel flytning uden samtykke udføres så skånsomt og kortvarigt som muligt og med størst mulig hensyntagen til den pågældende, således at der ikke forvoldes unødigt krænkelse eller ulempe, jf. servicelovens § 124, stk. 4. Det betyder, at flytningen, det vil sige fuldbyrdelsen af afgørelsen, skal være kortvarig.

Derudover skal redegørelsen efter den foreslåede § 131 a, stk. 2, nr. 1, fastslå, at beboeren er en del af personkredsen for servicelovens kapitel 24 om magtanvendelse, jf. servicelovens § 124 a, jf. lovforslagets § 1, nr. 3. Dette betyder konkret, at der skal redegøres for, at beboeren har en betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne, at beboeren modtager personlig og praktisk hjælp samt socialpædagogisk bistand mv. efter serviceloven, og at beboeren ikke samtykker til optagelse i et bestemt botilbud.

I henhold til den foreslåede § 131 a, stk. 2, nr. 2, skal kommunalbestyrelsens indstilling til statsforvaltningen indeholde den nødvendige faglige dokumentation for sindslidelsen og den deraf følgende betydeligt og varigt nedsatte psykiske funktionsevne.

Redegørelsen i forbindelse med indstillingen kan tage udgangspunkt i de eksisterende afgørelser om tildeling af personlig og praktisk hjælp, jf. servicelovens § 89, eller de eksisterende skriftlige planer, jf. § 141 i serviceloven, men skal indeholde opdaterede oplysninger, der eksempelvis er tilvejebragt i forbindelse med, at der er foretaget en vurdering af beboerens behov i relation til det bestemte botilbud, kommunalbestyrelsen indstiller til optagelse i.

Den nødvendige faglige dokumentation kan f.eks. bestå i lægefaglig, pædagogisk eller psykologisk dokumentation for, at netop dette indgreb ikke bare er forsvarligt, men også nødvendigt for at undgå personskaade, ligesom f.eks. arbejdsmiljøvurderinger kan indgå. Der kan derfor ikke opstilles en udtømmende opregning af, hvilken form for faglig dokumentation der anses for nødvendig, men det er en forudsætning, at der på indstillingstidspunktet ikke er tvivl om beboerens betydeligt og varigt nedsatte funktionsevne som følge af en sindslidelse.

I henhold til den foreslåede § 131 a, stk. 2, nr. 3, skal kommunalbestyrelsens indstilling til statsforvaltningen indeholde den nødvendige dokumentation for, at den pågældende er til væsentlig fare for eller udviser en særligt truende eller en særligt chikanerende adfærd samt for denne adfærds indvirkning på øvrige beboere eller personale. Redegørelsen skal kunne dokumentere omfanget af og indholdet i den væsentligt farlige, særligt truende eller særligt chikanerende adfærd. Risikoen skal være aktuel og nærliggende på tidspunktet for indstillingen og skal indebære, at den pågældende risikerer at udsætte andre for at lide væsentlig personskade.

Det er ikke tilstrækkeligt at have en formodning om, at den pågældende vil foretage sig noget, der kan udsætte beboeren selv eller andre for at lide væsentlig personskade. Redegørelsen skal derfor kunne dokumentere hidtidig adfærd samt indeholde en vurdering af risikoen for, at vedkommende igen vil udsætte omgivelserne, eksempelvis bestemte beboere eller personale, for væsentlig fare eller en særligt truende eller en særligt chikanerende adfærd.

Redegørelsen skal samtidig indeholde dokumentation for beboerens adfærd og dennes indvirkning på de øvrige beboere og personale. Dokumentationen kan eksempelvis foreligge i personale eller øvrige beboeres beskrivelser af konkrete situationer, anmeldelser om vold og overgreb begået af beboeren og lignende.

I henhold til den foreslåede § 131 a, stk. 2, nr. 4, skal kommunalbestyrelsens indstilling indeholde en redegørelse for den hjælp, socialpædagogiske bistand og øvrige indsatser efter afsnit V i serviceloven, der har været iværksat eller tilbudt den pågældende for at forebygge personens farlige, truende eller chikanerende adfærd, før indstilling om optagelse i et bestemt botilbud blev besluttet. Det bemærkes i den forbindelse, at kommuner i komplekse sager på det sociale område hvor der er brug for supplerende faglig viden, kan søge rådgivning og sparring hos Socialstyrelsens nationale Videns- og Specialrådgivningsorganisation på det sociale område og på specialundervisningsområdet (VISO). Det vil også gælde i sager om flytning af beboere i målgruppen for lovforslaget.

Redegørelsen skal således beskrive den hidtidige hjælp og indsats, herunder eventuel misbrugsbehandling, der har været iværksat for at forebygge personens farlige, truende eller chikanerende adfærd over for øvrige beboere eller personale.

I henhold til den foreslåede § 131 a, stk. 2, nr. 5, skal kommunalbestyrelsens indstilling indeholde en redegørelse for indretningen af den nye bolig og personlige hjælp, pleje og støtte mv., som herefter vil kunne stilles til rådighed.

Redegørelsen for indretning af den nye bolig og den personlige og praktiske hjælp og støtte m.v., som vil kunne stilles til rådighed, skal beskrive det konkrete botilbud, som beboeren indstilles til optagelse i. Endvidere skal der foreligge en beskrivelse af de særlige tilbud om støtte, personlig og praktisk hjælp m.v., herunder eventuel misbrugsbehandling, som tilbydes i tilknytning til botilbuddet. Derudover skal redegørelsen beskrive, hvordan den nødvendige hjælp og støtte i det bestemte botilbud tilpasses til vedkommende specifikke behov, herunder behov for særlige indsatser til forebyggelse af farlig, truende eller chikanerende adfærd. Indstillingen bør indeholde en sammenfattende begrundelse for indstillingen.

I henhold til den foreslåede § 131 a, stk. 2, nr. 6, skal kommunalbestyrelsens indstilling indeholde en redegørelse for personens egne samt de pårørendes og den eventuelle værges bemærkninger til flytningen, herunder hvorvidt de klageberettigede efter § 134, stk. 3, kan tiltræde kommunalbestyrelsens indstilling.

Redegørelsen skal indeholde personens egne samt de pårørendes og den eventuelle værges bemærkninger til flytningen. Bemærkningerne vil hovedsagelig vedrøre de nævnte personers indstilling til flytningen, men kan også indeholde spørgsmål som f.eks. ægtefællens fortsatte boligforhold og økonomiske forhold.

Efter den gældende § 131, stk. 4, skal kommunalbestyrelsen i forbindelse med indstillingen til statsforvaltning om at flytte en borger uden samtykke også anmode om, at statsforvaltningen beskikker borgeren en værge, hvis borgeren ikke allerede har en. Efter den foreslåede § 131 a, stk. 3, skal kommunalbestyrelsen overveje behovet for at indstille til værgebeskikkelse samtidig med, at det indstilles til Statsforvaltningen, at der kan ske optagelse uden samtykke i et bestemt botilbud efter servicelovens § 108. Formålet med bestemmelsen er at sikre, at kommunalbestyrelsen overvejer, hvorvidt der er behov for værgebeskikkelse i den konkrete sag.

I henhold til servicelovens § 131, stk. 5, har kommunalbestyrelsen hjemmel til om fornødent at anmode politiet om bistand til at gennemføre en afgørelse om flytning.

I den foreslåede § 131 a, stk. 4, foreslås, at kommunalbestyrelsen om fornødent kan anmode om bistand af politiet til at gennemføre en afgørelse om flytning. Hensynet bag den foreslåede mulighed for anmodning om bistand fra politiet er, at der er tale om en målgruppe, som har en udadreagerende adfærd. Dertil kommer, at målgruppen i enkelte tilfælde antages aktivt at ville modsætte sig en flytning uden samtykke. Det vurderes derfor hensigtsmæssigt, at kommunalbestyrelsen i særlige tilfælde har mulighed for at anmode om politiets hjælp til at gennemføre en afgørelse om flytning uden samtykke. Det skal dog forinden have været forsøgt med socialpædagogiske metoder og øvrige indsatser på anden og mindre indgribende vis at gennemføre en afgørelse om flytning forud for, at kommunalbestyrelsen anmoder om politiets bistand.

For så vidt angår forholdet til persondataloven i forbindelse med kommunalbestyrelsens indstilling til statsforvaltningen efter den foreslåede § 131 a, henvises til lovforslagets § 2, nr. 1-2, samt bemærkningerne hertil.

Der henvises i øvrigt til afsnit 3.2. og 3.3. i de almindelige bemærkninger.

Til nr. 6

Ifølge servicelovens § 132, stk. 1, nr. 2, skal kommunalbestyrelsen sørge for, at personen i forbindelse med sager om optagelse i et bestemt botilbud uden samtykke, jf. § 129, stk. 1, under sagen får bistand fra en advokat til at varetage sine interesser.

Det foreslås med lovforslagets § 1, nr. 6, at kommunalbestyrelsen i sager efter den foreslåede § 129 a ligeledes skal sørge for advokatbistand til personen. Beboere omfattet af den foreslåede § 129 a vil naturligvis have krav på advokatbistand i sådanne sager med henblik på at styrke vedkommendes retssikkerhed i forbindelse med foranstaltningen. Optagelse i et bestemt botilbud uden samtykke efter den foreslåede § 129 a vurderes i lighed med indgreb efter § 129 at være et væsentligt indgreb i selvbestemmelsesretten, hvorfor kommunalbestyrelsen også i sådanne sager forpligtes til at sørge for, at beboeren får bistand fra en advokat til at varetage sine interesser.

Kommunalbestyrelsen har pligt til at sørge for og betale udgifterne til, at personen under sagen får bistand fra en advokat til at varetage sine interesser.

Der henvises i øvrigt til afsnit 3.2. i de almindelige bemærkninger.

Til nr. 7

Servicelovens § 134, stk. 1, omhandler klagers adgang til at indbringe statsforvaltningens afgørelser efter § 131 om optagelse i bestemte botilbud efter § 129 til Ankestyrelsen inden 4 uger efter, at klageren har fået meddelelse om afgørelsen.

Med lovforslagets § 1, nr. 7, udvides bestemmelsen i § 134, stk. 1, til ligeledes at omfatte statsforvaltningens

gens afgørelser efter § 131 a om optagelse i bestemte botilbud efter § 129 a. Således etableres en parallel mulighed for beboere, der er omfattet af § 129 a, for at indbringe sagen for Ankestyrelsen. Det vurderes, at beboere, der flyttes efter den foreslåede § 129 a, bør sidestilles med beboere, der flyttes efter den eksisterende § 129. Derfor etableres en parallel klageadgang.

Serviceovens § 135, nr. 2, fastslår klagers adgang til at kræve Ankestyrelsens afgørelse forelagt retten efter reglerne i retsplejelovens kapitel 43 a, når afgørelsen omhandler optagelse i et bestemt botilbud efter § 129. Henvendelse skal ske til Ankestyrelsen inden 4 uger efter, at klageren har fået meddelelse om afgørelsen.

Lovforslagets § 1, nr. 7, indebærer en udvidelse af § 135, nr. 2, således, at også afgørelser truffet af Ankestyrelsen i medfør af § 129 a kan indbringes for retten. Med forslaget etableres således en adgang til domstolsprøvelse af sager efter § 129 a, der svarer til de gældende regler for § 129. Det vurderes, at beboere, der flyttes efter den foreslåede § 129 a, bør sidestilles med beboere, der flyttes efter den eksisterende § 129. Derfor etableres en parallel adgang til at indbringe Ankestyrelsens afgørelser for retten efter reglerne i retsplejelovens kapitel 43 a.

Efter serviceovens § 136, stk. 1, skal optagelse i botilbud efter § 129 og enhver form for magtanvendelse registreres og indberettes af tilbuddet. Derudover skal kommunalbestyrelsen, jf. § 136, stk. 2, udarbejde handleplaner i overensstemmelse med § 141 for personer, for hvem der foretages foranstaltninger som nævnt i stk. 1.

Lovforslagets § 1, nr. 7, indebærer en udvidelse af bestemmelserne i § 136, stk. 1 og 2, så optagelse i botilbud efter § 129 a på lige fod med øvrige magtanvendelser registreres og indberettes af tilbuddet, og så kommunalbestyrelsen skal udarbejde handleplaner i overensstemmelse med § 141 for personer, der er optaget i et botilbud uden samtykke efter § 129 a. Optagelse i et bestemt botilbud uden samtykke er, jf. lovforslagets § 1, stk. 3, omfattet af kapitel 24 om magtanvendelse, hvorfor det vurderes hensigtsmæssigt, at anvendelse af indgreb efter § 129 a skal indberettes, og at der efterfølgende skal udarbejdes en § 141 handleplan.

Til nr. 8

Serviceovens § 137, stk. 2, fastslår, at børne- og socialministeren i en bekendtgørelse fastsætter regler om udpegning af advokater, der yder hjælp i sager efter §§ 127 og 129, og om advokaters medvirken ved sagens behandling, jf. § 132.

Lovforslagets § 1, nr. 8, indebærer en udvidelse af § 137, stk. 2, således at § 129 a tilføjes.

I medfør af lovforslagets § 1, nr. 6, der fastslår, at kommunalbestyrelsen også i sådanne sager efter den foreslåede § 129 a forpligtes til at sørge for, at beboeren får bistand fra en advokat til at varetage sine interesser, fastslås med bestemmelsen i § 1, nr. 8, at børne- og socialministeren i bekendtgørelsen også skal fastsætte regler i forbindelse med advokaters hjælp i sager efter den foreslåede § 129 a.

Til § 2

Til nr. 1

Det foreslås, at ”og” udgår i § 11 c, stk. 1, nr. 4, i retssikkerhedsloven. Den foreslåede ændring er en sproglig konsekvensændring som følge af, at der med lovforslagets § 2, nr. 2, ændres i retssikkerhedslovens § 11 c, stk. 1, hvor der efter nr. 4 indsættes et nyt nummer.

Til nr. 2

Efter retssikkerhedslovens § 11 a, stk. 1, kan myndigheden, efter forudgående samtykke fra den, der søger om eller får hjælp, forlange, at andre offentlige myndigheder, uddannelsesinstitutioner, sygehuse, læger, psykologer, autoriserede sundhedspersoner i øvrigt og personer, der handler på disses ansvar, arbejdsløshedskasser, pengeinstitutter, arbejdsgivere og private, der udfører opgaver fra det offentlige, giver oplysninger om den pågældende, der er nødvendige for at behandle sagen. Dette gælder også oplysninger om en persons rent private forhold og andre fortrolige oplysninger, ligesom myndigheden kan indhente lægejournaler, sygehusjournaler eller udskrifter heraf. Bestemmelsen er udtømmende ifølge lovforslaget til lov nr. 398 af 29. maj 2003 om ændring af lov om retssikkerhed og administration på det sociale område og andre love (jf. Folketingstidende 2002-03, tillæg A, side 3386 (lovforslag nr. L 138)), der dannede grundlag for bestemmelsen.

En kommune kan således som hovedregel alene indhente oplysninger til brug for behandling af en sag efter serviceloven fra de pågældende myndigheder m.fl., hvis borgeren har givet sit samtykke.

Samtykkekravet i retssikkerhedslovens § 11 a, stk. 1, kan fraviges i nærmere angivne tilfælde, hvis det er nødvendigt for sagens behandling, og myndigheden har forsøgt at få, men ikke fået borgerens samtykke. Hvis det således er nødvendigt for sagens behandling, kan kravet om samtykke efter § 11 a, stk. 1, efter retssikkerhedslovens § 11 c fraviges i nærmere angivne sager. Det drejer sig om sager om

1. særlig støtte til børn og unge efter kapitel 11 i lov om social service, hvor myndighederne kan påbegynde en sag eller træffe afgørelse uden forældrenes samtykke samt i forbindelse med undersøgelser efter § 50 i lov om social service,
2. førtidspension, hvor myndigheden kan påbegynde en sag eller træffe afgørelse i en sag, uden at den pågældende person selv har rettet henvendelse herom, jf. § 17 i lov om social pension,
3. frakendelse af førtidspension, jf. § 44, stk. 1, i lov om social pension, og frakendelse eller overflytning til anden pension, jf. § 44, stk. 1, i lov om højeste, mellemste, forhøjet almindelig og almindelig førtidspension m.v.,
4. tilbagebetaling af sociale ydelser og
5. mellemkommunal refusion, jf. § 9 c, for så vidt angår nærmere angivne oplysninger om den borger, der ydes refusion for.

Der er fastsat i § 11 c, stk. 4, at myndighederne uanset adgangen til at indhente oplysninger uden samtykke skal forsøge at få samtykke til at indhente oplysningerne.

Med lovforslagets § 2, nr. 72, foreslås det, at der på tilsvarende måde gives kommunerne adgang til at fravige samtykkekravet i retssikkerhedslovens § 11 a, hvis det er nødvendigt for behandlingen af en sag om indstilling til statsforvaltningen om optagelse uden samtykke i et bestemt botilbud efter den foreslåede § 131 a i serviceloven.

Formålet med udvidelse af retssikkerhedslovens § 11 c, om fravigelse af samtykkekravet efter § 11 a, er at give mulighed for, at kommunerne kan forlange oplysninger om en beboer, hvis oplysningerne er nødvendige for kommunens behandling af en sag om indstilling til statsforvaltningen om optagelse uden samtykke på et bestemt botilbud, også hvis beboeren afviser at give sit samtykke hertil.

Behandlingen af oplysningerne skal ske inden for rammerne af persondataloven.

Efter persondatalovens § 7, stk. 2, nr. 4, kan behandling af helbredsmaessige oplysninger bl.a. ske, hvis behandlingen er nødvendig for, at et retskrav kan fastlægges, gøres gældende eller forsvares.

Efter persondatalovens § 8, stk. 2, kan videregivelse af oplysninger om strafbare forhold, væsentlige sociale problemer og andre rent private forhold and nævnt i § 7, stk. 1, ske når

1. den registrerede har givet sit udtrykkelige samtykke til en sådan behandling,

2. videregivelsen sker til varetagelse af private eller offentlige interesser, der klart overstiger hensynet til de interesser, der begrundes hemmeligholdelse, herunder hensynet til den, oplysningen angår,
3. videregivelsen er nødvendig for udførelsen af en myndigheds virksomhed eller påkrævet for en afgørelse, som myndigheden skal træffe, eller
4. videregivelsen er nødvendig for udførelsen af en persons virksomheds opgaver for det offentlige.

Det følger af persondatalovens § 8, stk. 3, at forvaltningsmyndigheder, der udfører opgaver inden for det sociale område, kun må videregive oplysninger om strafbare forhold, væsentlige sociale problemer og andre rent private forhold end nævnt i § 7, stk. 1, samt de oplysninger, der er nævnt i § 7, stk. 1, herunder helbredsoplysninger, hvis betingelserne i § 8, stk. 2, nr. 1 eller 2, er opfyldt, eller hvis videregivelsen er et nødvendigt led i sagens behandling eller nødvendig for, at en myndighed kan gennemføre tilsyns- eller kontrolopgaver.

Efter persondatalovens § 8, stk. 3, er adgangen til at videregive såvel oplysninger om bl.a. helbreds-mæssige forhold, jf. persondatalovens § 7, stk. 1, som oplysninger om strafbare forhold og væsentlige sociale problemer, jf. persondatalovens § 8, stk. 1, således begrænset for forvaltningsmyndigheder, der udfører opgaver på det sociale område, i forhold til de muligheder, der som udgangspunkt gælder for videregivelse af sådanne oplysninger efter persondatalovens § 7, stk. 2, og § 8, stk. 2.

Persondatalovens § 8, stk. 3, er en dansk særregel, og fravigelse heraf vurderes derfor at kunne ske inden for rammerne af databeskyttelsesdirektivet (direktiv 95/46 EF af 24. oktober 1995).

Den foreslåede ændring af retssikkerhedslovens § 11 c kan som de allerede gældende regler i denne bestemmelse principielt indebære en fravigelse af persondatalovens § 8, stk. 3. Det vurderes dog, at videregivelse af oplysninger til brug for afgørelser efter den foreslåede § 129 a i serviceloven vil ske til varetagelse af private eller offentlige interesser, der klart overstiger hensynet til de interesser, der begrundes hemmeligholdelse, herunder hensynet til den, oplysningen angår.

Endelig bemærkes det, at de øvrige bestemmelser i persondataloven skal være opfyldt ved videregivelsen, når en kommune indhenter oplysninger efter den foreslåede bestemmelse i retssikkerhedslovens § 11 c, jf. 11 a, stk. 1.

Der henvises til de almindelige bemærkninger, afsnit 3.3.

Til nr. 3

Efter retssikkerhedslovens § 55, stk. 2, nr. 4, skal Ankestyrelsen benytte udvidet votering i forbindelse med sager om optagelse i et bestemt botilbud uden samtykke efter servicelovens § 129. Det fremgår af retssikkerhedslovens § 55, stk. 1, at der i afgørelser med udvidet votering i mødet deltager 2 medlemmer og 2 ankechefer, hvoraf den ene er formand.

Det foreslås i lovforslagets § 2, nr. 7, at statsforvaltningens afgørelser om optagelse i et bestemt botilbud uden samtykke ved væsentlig fare for andre eller en særligt truende eller en særligt chikanerende adfærd efter den foreslåede § 129 a i serviceloven kan indbringes for Ankestyrelsen.

I lovforslagets § 2, nr. 6, foreslås, at behandlingen af sådanne klager i Ankestyrelsen – ligesom det gælder for afgørelser efter § 129 i serviceloven – skal ske på et møde med udvidet votering, hvor der i mødet deltager 2 medlemmer og 2 ankechefer, hvoraf den ene er formand. Der henvises herom til de specielle bemærkninger til § 2, nr. 8.

Den foreslåede bestemmelse indsættes for at ligestille beboere, der optages i botilbud uden samtykke efter § 129 a med borgere, der optages i botilbud uden samtykke efter den gældende § 129.

Hovedreglen i § 72, stk. 1, i retssikkerhedsloven er, at en klage over en afgørelse truffet efter serviceloven ikke har opsættende virkning. Der gælder dog en række undtagelser fra denne hovedregel, herunder bl.a. retssikkerhedslovens § 72, stk. 5.

Efter retssikkerhedslovens § 72, stk. 5, har klager til Ankestyrelsen over optagelse i et bestemt botilbud uden samtykke efter reglerne i servicelovens § 129 opsættende virkning. Optagelse i et bestemt botilbud uden samtykke er af så indgribende og uoprettelig karakter, at der er behov for, at klageren kan blive i boligen eller boformen, indtil Ankestyrelsens afgørelse foreligger.

Efter retssikkerhedslovens § 72, stk. 5, 2. pkt., følger dog, at såfremt særlige forhold gør det påkrævet, eller hvis hensynet til borgeren taler for det, og alle klageberettigede er enige i kommunalbestyrelsens indstilling, træffer statsforvaltningen samtidig med afgørelsen om optagelsen i et bestemt botilbud afgørelse om at ophæve den opsættende virkning, således at optagelsen iværksættes straks. Afgørelsen om at ophæve en opsættende virkning kan ikke indbringes for Ankestyrelsen, jf. retssikkerhedslovens § 72, stk. 5, 3. pkt.

De særlige forhold, der kan begrunde iværksættelse af afgørelsen straks, er beskrevet i forarbejderne til bestemmelsen (L 195, Folketingssamling 1998-99, Udvalgsbetænkning, Folketingstidende tillæg B, sp. 1050). Det er navnlig hensynet til at forhindre den pågældende i at skade sig selv eller udsætte sig selv eller andre for fare, der kan udgøre særlige forhold, som begrunder en iværksættelse straks.

Det foreslås i lovforslagets § 2, nr. 8, at klage til Ankestyrelsen over optagelse i et bestemt botilbud efter det foreslåede § 129 a, ligeledes har opsættende virkning. Det betyder, at statsforvaltningens afgørelse om optagelse i et bestemt botilbud ikke kan føres ud i livet, før Ankestyrelsen har truffet endelig afgørelse. Således gælder der samme regler som ved afgørelser efter servicelovens § 129.

Muligheden for, at særlige forhold kan gøre det påkrævet at ophæve den opsættende virkning og iværksætte flytningen straks, jf. retssikkerhedslovens § 72, stk. 5, 2. pkt., finder tilsvarende anvendelse i forhold til afgørelser efter § 129 a, ligesom det foreslås, at afgørelser efter den foreslåede § 129 a kan iværksættes straks efter reglerne i retssikkerhedslovens § 72, stk. 5, 2. pkt., hvis hensynet til den pågældende taler herfor, og alle klageberettigede er enige i kommunalbestyrelsens indstilling om optagelse. Således gælder der samme regler som efter servicelovens § 129.

Idet det vurderes, at der er tale om en målgruppe, der som udgangspunkt er i stand til at samtykke, men modsætter sig flytningen, vurderes det, at der som udgangspunkt vil skulle være tale om, at det er særlige forhold, der kan gøre det påkrævet, såfremt statsforvaltningen skal kunne træffe afgørelse om at iværksætte optagelsen straks og dermed træffe afgørelse om at ophæve den opsættende virkning.

Særlige forhold, der gør det påkrævet at iværksætte afgørelsen om optagelser straks, vil eksempelvis være tilfælde, hvor særlig afskærmning i den periode, hvor der pågår en klagesag, ikke vurderes at kunne forebygge fare for øvrige beboere eller personale, herunder medføre behov for en politimæssig indsats. Eller tilfælde, hvor beboerens tilstedeværelse på botilbuddet vurderes at medføre fare for væsentlig forværring i enten beboerens egen psykiske tilstand eller øvrige beboeres psykiske funktionsevne med et øget behov for hjælp og støtte til følge, herunder akut indlæggelse i psykiatrien. Endelig kan der være tale om, at beboerens farlige adfærd er så u håndterbar og til så stor gene for personalet, at den står i vejen for personalets sikkerhed og i vejen for, at personale kan levere den hjælp og støtte til botilbuddets øvrige beboere, som er formålet med deres ophold.

I henhold til § 73 i retssikkerhedsloven kan Ankestyrelsens afgørelser i en række tilfælde indbringes for retten efter de særlige regler i retsplejelovens kapitel 43 a. Efter retssikkerhedslovens § 73, stk. 1, nr. 2, gælder dette i forbindelse med optagelse i et bestemt botilbud uden samtykke efter servicelovens § 129.

Det foreslås med lovforslagets § 2, nr. 8, at Ankestyrelsens afgørelse om optagelse i et bestemt botilbud efter den foreslåede § 129 a kan indbringes for retten efter de særlige regler i retsplejelovens kapitel 43 a om prøvelse af administrativt bestemt frihedsberøvelse. Således gælder der samme regler som efter servicelovens § 129.

Efter gældende ret i retssikkerhedslovens § 73, stk. 1, sidste pkt., skal Ankestyrelsens afgørelse foreligge inden 8 uger. Det foreslås, at tidsfristen på 8 uger ligeledes gør sig gældende for afgørelser efter den foreslåede § 129 a.

Der henvises til de almindelige bemærkninger, afsnit 3.2.

Til § 3

Det foreslås, at loven træder i kraft den 15. juli 2017.

Ikrafttrædelsesbestemmelsen indebærer, at det med virkning fra den 15. juli 2017 er muligt for kommunalbestyrelsen at indstille til statsforvaltningen at træffe afgørelse om optagelse i et bestemt botilbud på baggrund af, at vedkommende er til væsentlig fare eller udviser en særligt truende eller en særligt chikanerende adfærd over for øvrige beboere eller personale.

Det bemærkes, at den adfærd og de hændelser, der måtte ligge til grund for indstillingen i de enkelte tilfælde, kan være forekommet forud for lovforslagets ikrafttrædelsesdato. Det er dog en forudsætning for anvendelse af de foreslåede regler, at der er tale om at faren, truslerne eller chikanen er aktuel og nærliggende.

Til § 4

Det foreslås, at loven ikke gælder for Færøerne og Grønland.

Lovforslaget sammenholdt med gældende lov*Gældende formulering**Lovforslaget***§ 1**

I lov om social service, jf. lovbekendtgørelse nr. 369 af 18. april 2017, som ændret ved lov nr. 237 af 15. marts 2017, foretages følgende ændringer:

§ 108. ---

Stk. 2-3. ---

Stk. 4. Social- og indenrigsministeren fastsætter i en bekendtgørelse nærmere regler om betingelserne for at få tilbud om boform efter stk. 2.

Stk. 5-6. ---

§ 124 a. Bestemmelserne i §§ 124-137 gælder for personer med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne, der får personlig og praktisk hjælp samt socialpædagogisk bistand m.v. efter §§ 83-87, behandling efter § 101 og 102 eller aktiverende tilbud efter §§ 103 og 104, og som ikke samtykker i en foranstaltning efter §§ 125-129. Det er en forudsætning, at der foreligger den fornødne faglige dokumentation for den nedsatte psykiske funktionsevne.

1. I § 108 indsættes efter stk. 3 som nyt stykke:

»*Stk. 4.* Har en borger har ophold i et tilbud efter stk. 1, kan kommunalbestyrelsen gøre en afgørelse om visitation til en særlig plads på psykiatrisk afdeling, jf. § 42 b, stk. 1, i lov om anvendelse af tvang i psykiatrien, betinget af, at borgeren samtykker til opsigelse af borgerens bolig i tilbuddet efter stk. 1.

Stk. 4-6 bliver herefter stk. 5-7.

I § 108, *stk. 4*, der bliver stk. 5, indsættes efter »stk. 2«: », og i hvilket omfang bestemmelsen i stk. 2 skal finde anvendelse for personer, der optages i et bestemt botilbud uden samtykke efter § 129 a.«.

2. I § 124 a, *1. pkt.*, ændres »§§ 125-129.« til: »§§ 125-129 a.«.

3. Efter § 129 indsættes før overskriften før § 130:

»*Optagelse i et bestemt botilbud uden samtykke ved væsentlig fare for andre eller særligt truende eller særligt chikanerende adfærd*

§ 129 a. Kommunalbestyrelsen kan indstille til Statsforvaltningen at træffe afgørelse om, at en person med en betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne som følge af en sindslidelse, der modsætter sig flytning, eller som mangler evnen til at give informeret samtykke hertil, i særlige tilfælde skal optages i et bestemt botilbud efter denne lovs § 108, når

1) den pågældende er til væsentlig fare for eller udviser en særligt truende eller en særligt chikanerende adfærd over for øvrige beboere eller personale,

2) det er uforsvarligt for øvrige beboere eller personalets sikkerhed ikke at sørge for flytning,

3) forholdene i det enkelte tilfælde gør det absolut påkrævet,

4) det kan godtgøres, at det nye botilbud er bedre egnet til at imødekomme den pågældendes støttebehov.«

4. Efter § 131 indsættes før overskriften før § 132:

§ 131 a. Statsforvaltningen træffer efter indstilling fra kommunalbestyrelsen afgørelse om optagelse i et bestemt botilbud efter § 129 a. Statsforvaltningen skal træffe afgørelse senest 2 uger efter modtagelse af kommunalbestyrelsens indstilling.

Stk. 2. Indstillingen skal indeholde en redegørelse for

1) grundlaget for, at betingelserne i § 129 a anses for opfyldt,

2) den nødvendige faglige dokumentation for sindslidelsen og den deraf følgende betydelige og varigt nedsatte psykiske funktionsevne,

3) den nødvendige dokumentation for, at den pågældende er til væsentlig fare for eller udviser en særligt truende eller en særligt chikanerende adfærd, samt denne adfærds indvirkning på øvrige beboere og/eller personale,

4) den hjælp, socialpædagogiske bistand og øvrige indsatser efter afsnit V, der har været iværksat eller tilbudt den pågældende for at forebygge personens farlige, truende eller chikanerende adfærd, før indstilling om optagelse i et bestemt botilbud blev besluttet,

5) indretningen af den nye bolig og personlige hjælp, pleje og støtte m.v., som herefter vil kunne stilles til rådighed, og

6) personens egne samt de pårørendes og den eventuelle værges bemærkninger til flytningen, herunder hvorvidt de klageberettigede efter § 134, stk. 3, kan tiltræde kommunalbestyrelsens indstilling.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen skal i forbindelse med indstillingen vurdere, om der er behov for at anmode Statsforvaltningen om at beskikke en værgе efter værgemålsloven.

Stk. 4. Kommunalbestyrelsen kan om fornødent anmode om bistand af politiet til at gennemføre en afgørelse om flytning.«

§ 132. Kommunalbestyrelsen skal sørge for, at personen under sagen får bistand fra en advokat til at varetage sine interesser i sager om

1) ---

2) optagelse i særlige botilbud efter § 129, stk. 1.

Stk. 2. ---

5. I § 132, stk. 1, nr. 2 ændres »§ 129, stk. 1« til: »§§ 129, stk. 1 og 129 a«.

§ 134. Statsforvaltningens afgørelser efter § 131 om optagelse i bestemte botilbud efter § 129 kan indbringes for Ankestyrelsen, inden 4 uger efter at klageren har fået meddelelse om afgørelsen.

Stk. 2-4. ---

§ 135. Ved henvendelse til Ankestyrelsen inden 4 uger efter, at klageren har fået meddelelse om afgørelsen, kan klageren kræve afgørelsen forelagt retten efter reglerne i retsplejelovens kapitel 43 a, når Ankestyrelsens afgørelse omhandler

1) ---

2) optagelse i særlige botilbud efter § 129.

§ 136. Optagelse i botilbud efter § 129 og enhver form for magtanvendelse, herunder magtanvendelse i forbindelse med foranstaltninger efter §§ 125-128, skal registreres og indberettes af tilbuddet til den kommunalbestyrelse, der har ansvaret for borgerens ophold i tilbuddet, jf. §§ 9 og 9 b i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, og til kommunalbestyrelsen i den kommune, der fører det driftsorienterede tilsyn med tilbuddet, jf. § 148 a i denne lov eller § 2 i lov om socialtilsyn. Har den borger, som indberetningen vedrører, ophold i et regionalt eller kommunalt botilbud, skal tilbuddet desuden orientere den kommunale eller regionale driftsherre om magtanvendelsen.

Stk. 2. ---

§ 137. ---

Stk. 2. Social- og indenrigsministeren fastsætter i en bekendtgørelse regler om udpegning af advokater, der yder hjælp i sager efter § 127 og 129, og om advokaternes medvirken ved sagens behandlings, jf. § 132.

6. I § 134, stk. 1, § 135, nr. 2, og § 136, stk. 1, 1.pkt., ændres »§ 129« til: »§§ 129 og 129 a«.

7. I § 137, stk. 2 ændres »§§ 127 og 129,« til: »§§ 127, 129 og 129 a,«.

§ 2

I lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, jf. lovbekendtgørelse nr. 1345 af 23. november 2016, som ændret ved § 2 i lov nr. 1543 af 13. december 2016, foretages følgende ændringer:

§ 11 c. Hvis det er nødvendigt for sagens behandling, kan kravet om samtykke efter § 11 a, stk. 1 og 6, fraviges i sager om

1) ---

2) ---

3) ---

4) tilbagebetaling af sociale ydelse og

1. I § 11 c, stk. 1, nr. 4, udgår »og«.

5) ---

stk. 2. ---

stk. 3. ---

stk. 4. ---

§ 55. ---

Stk. 2. Udvidet votering skal benyttes i sager om følgende:

1-3) ---

4) Sager om tilbageholdelse i boligen efter § 127 og om optagelse i særlige botilbud uden samtykke efter § 129 i lov om social service.

5-6) ---

Stk. 3. ---

§ 72. ---

Stk. 2-4. ---

Stk. 5. Klage til Ankestyrelsen over optagelse i særlige botilbud uden samtykke efter § 129 i lov om social service har opsættende virkning. Hvis særlige forhold gør det påkrævet, træffer Statsforvaltningen samtidig med afgørelsen om optagelsen i et særligt botilbud afgørelse om at iværksætte optagelsen straks. Afgørelsen om at ophæve en opsættende virkning kan ikke indbringes for Ankestyrelsen.

Stk. 6-8. ---

§ 73.

1) ---

2) Optagelse i særlige botilbud uden samtykke efter § 129.

3) ---

Ankestyrelsens afgørelse skal foreligge inden 8 uger.

Stk. 2. ---

2. I § 11 c, *stk. 1*, indsættes efter nr. 4 som nyt nummer:

»5) indstilling til statsforvaltningen om at træffe afgørelse om optagelse i et bestemt botilbud uden samtykke efter § 129 a og«.

Nr. 5 bliver herefter nr. 6.

3. I § 55, *stk. 2*, nr. 4, § 72, *stk. 5*, 1. pkt., og § 73, *stk. 1*, nr. 2, ændres »§ 129« til: »§§ 129 og 129 a«.

§ 3

Loven træder i kraft den 15. juli 2017.

§ 4

Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.